DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 28 nr.3 november 2011

In dit nummer:

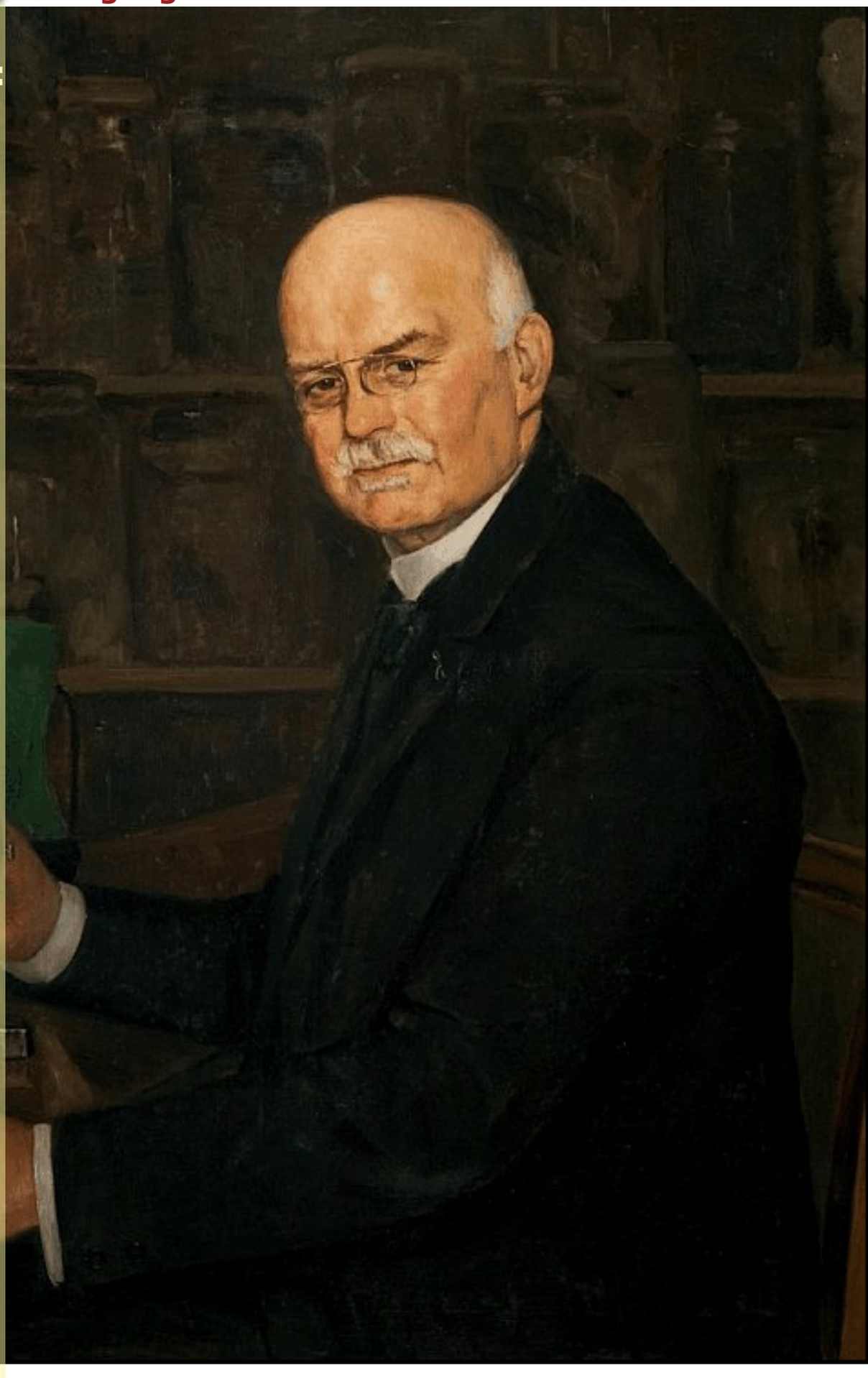
Pioniers der geschiedenis van de Liemers: Jhr. mr. A.J.M. van Nispen tot Pannerden

Van Groessen naar Groningen

In gesprek met: Riet Otten

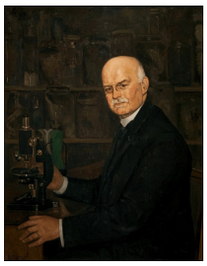
De Hummel

Onderling Genoegen 115 jaar

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave 2

Bij de voorpagina 2

Voorwoord 3

Colofon 3

Van Groessen naar Groningen 4

In gesprek met 7
In dit nummer een gesprek met Riet Otten

Pioniers der geschiedenis van de Liemers (6) 10
In dit nummer aandacht voor:
Jhr. mr. A.J.M. van Nispen tot Pannerden (1914-1972), advocaat, secretaris-generaal op het ministerie van Algemene Zaken en heemkundige.

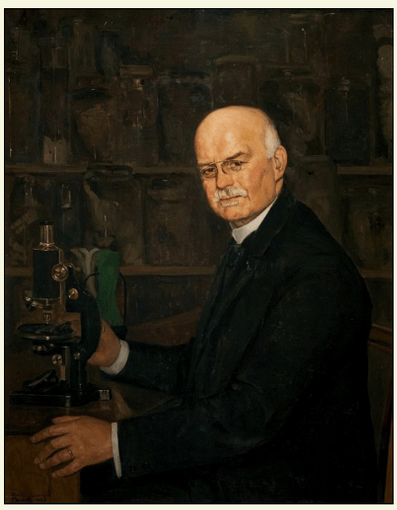
De Hummel 15

Jaarprogramma 24

Verenigingsnieuws 25

Wij stellen aan u voor 28
Onderling Genoegen, 115 jaar.

Bij de voorpagina

Op de voorpagina een schilderij van Jan Willem van Wijhe, gemaakt ter gelegenheid van zijn afscheid in 1926 van de Universiteit in Groningen.

Het schilderij is van de hand van kunstschilder Bart Peizel (1887-1974) uit Veendam. Peizel heeft het grootste deel van zijn leven in Amsterdam gewoond en gewerkt. Naast stillevens en stads- en vergezichten, zijn het vooral zijn portretten waarmee hij de juiste toon raakt en zijn onderwerp levensecht weet vast te leggen.
Meer over het werk van Bart Peizel is terug te vinden in het boek *Bart Peizel (1887-1974): jonker tussen de joffers* door P. Maters.

Voorwoord

Geachte leden, abonnees,

Met de lange donkere avonden voor de boeg verwachten wij met dit derde nummer van 2011 u weer het nodige leesplezier te verschaffen. De redactie heeft weer veel werk verzet om een gevarieerde uitgave voor u te creëren. Zo leest u het zesde artikel over de pioniers van de geschiedenis van de Liemers, het laatste deel in de reeks. Heeft u voorkeur voor een te lezen thema over Duiven, Groessen of Loo of een idee voor een artikel in een volgende Driepas? Dan willen wij dat graag van u vernemen via ons e-mail adres redactie@hkdgl.nl.

Het artikel in deze uitgave van de heer Jonker over Jan Willem van Wijhe laat zien dat enkele inwoners van onze gemeente, al of niet hier geboren, het soms ver gebracht hebben in de maatschappij. Een onderzoek naar uit de gemeente Duiven geëmigreerde personen, die in Amerika of Canada hun toekomst hebben willen verbeteren, staat ook nog op onze verlanglijst. Kent u personen, familie of bekenden in of uit onze gemeente, die op welke manier dan ook wat van zich hebben laten horen in of buiten Nederland? Laat het ons weten!

Verder leest u een interessant verhaal over boerderij "de Hummel" op de grens van het kerkelijk bezit van Duiven en Groessen waar de heer Staring het nodige onderzoek naar heeft verricht.

Waargebeurde verhalen over families of personen zijn de laatste tijd een ware hype, zoals bijvoorbeeld "Het Pauperparadijs". Maar hoe kom je er toe om je familiegeschiedenis of levensverhaal op papier te zetten? Wat vergt dit voor onderzoek en hoe pak je het uitgeven ervan aan? En wil je familie dit wel allemaal geopenbaard zien?
Wij willen u hierover tijdens ons symposium op 18 november het nodige laten weten. We hebben als thema voor dit symposium gekozen voor "Ik en Wij" van de maand van de geschiedenis, vertaald naar levensverhaal of familiegeschiedenis. Wij verwelkomen de leden hierbij graag in het gemeentehuis van Duiven.

We wensen u veel lees- en luisterplezier.

G. van Hunen
Voorzitter.

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 2,50.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:
redactie@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven

Redactie:
C.M.J.M. van den Brink
F. Boekhorst
T. Kooy

Bestuur:
bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:
G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:
secretariaat@hkdgl.nl
T. Peer-Stark (06-40 40 80 09)

Penningmeester:
T. Kooy (0316 -26 70 99)
Rabobank 315407484
Postbank 4923697

Public Relations:
G.H. van Hunen

Lid:
C.M.J.M. van de Brink

Secretariaat:
secretariaat@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven

Internet:
www.hkdgl.nl
twitter
@hkdgl

Oplage: 325 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €13,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar. Een abonnement op alleen de Driepas kost € 6,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Van Groessen naar Groningen

Verdienstelijke Groessenaren krijgen vroeg of laat een straat naar zich genoemd. Zo is naar pastoor Jacob Vallick (1515-1571) een straat vernoemd, de naam van de 20ste eeuwse wethouder Th.J.P. Nass (1917-2001) is verbonden aan een laan. Zou Jan Willem van Wijhe ook eens die eer te beurt vallen?

De familienaam Van Wijhe is niet echt een Groessense naam, althans weinig mensen zullen bij het horen van deze naam denken: *O ja, die komt uit Groessen.* Dan behoor je bijvoorbeeld Aleven, Bloemberg of - natuurlijk - Nass te heten.

Het is eigenlijk wel te begrijpen dat de naam Van Wijhe niet in het collectieve geheugen van Groessen is blijven hangen, want de periode dat in Groessen een Van Wijhe heeft gewoond en gewerkt loopt ruwweg van 1850 tot 1920. Tot 1820 en na 1920 kwam de naam Van Wijhe zelfs in de gehele Liemers niet voor. Bovendien, zij waren niet katholiek.

De afkomst van Jan Willem van Wijhe (1856-1935)

I Jan van Wije, * omstreeks 1688 in Deventer, † op 31 januari 1724 in Deventer, ongeveer 36 jaar oud. Beroep: *tinnegieter*. Hij trouwde, ongeveer 25 jaar oud, in 1713 in Deventer met **Maria Mulders**. Het kerkelijk huwelijk vond plaats op 30 april 1713 in Deventer.
Kinderen van Jan en Maria:

1. **Arnoldus van Wijhe**, * 12 december 1714 in Deventer, † vóór 1768, ten hoogste 54 jaar oud.
2. **Jan Willem van Wijhe**, * 19 januari 1717 in Deventer, † 9 juni 1789 in Deventer, 72 jaar oud. Beroep: tinnegieter. Hij trouwde, 25 jaar oud, in 1742 in Deventer met **Johanna Geertruit Snellenborgh**, 28 jaar oud (* 21 december 1714 in Deventer, † 7 december 1803 in Deventer, 88 jaar oud). Het kerkelijk huwelijk vond plaats op 26 april 1742 in Deventer. Jan en Johanna kregen acht kinderen.
3. **Henricus van Wijhe**, * 18 juli 1720 in Deventer. **Volgt II**.
4. **Albertina van Wijhe**, * 24 september 1723 in Deventer, † vóór 1768, ten hoogste 45 jaar oud.

II Henricus van Wijhe, * 18 juli 1720 in Deventer, zoon van Jan van Wije en Maria Mulders, † 22 september 1795 in Deventer, 75 jaar oud. Beroep: *predikant*. Henricus trouwde, 33 jaar oud, in 1753 in Deventer met **Cornelia Hartkamp** († 7-12-1798 in Deventer).
Kinderen van Henricus en Cornelia:

1. **Hendrika Maria van Wijhe**, * 2 juni 1755 in Wilp, † 1 oktober 1826 in Stedum, 71 jaar oud.
2. **Jan Dirk van Wijhe**, * 19 maart 1759 in Wilp. **Volgt III**.
3. **Arnoldus Wilhelmus van Wijhe**, * omstreeks 1762 in Voorst, † 23 augustus 1844 in Bathmen, ongeveer 82 jaar oud. Arnoldus bleef ongehuwd.

IIII Jan Dirk van Wijhe, * 19 maart 1759 in Wilp, zoon van Henricus van Wijhe en Cornelia Hartkamp. Beroep: ***wijnkoper***. Hij trouwde, 19 jaar oud, in 1778 in Rotterdam met **Johanna Bulsing**, ongeveer 26 jaar oud (* omstreeks 1752 in Scherpenzeel, † 12-6-1834 in Hattem).
Kinderen van Jan en Johanna:

1. **Henricus van Wijhe**, * 4 augustus 1778 in Wilp.
2. **Cornelia Maria van Wijhe**, * in 1780 in Zutphen, gedoopt op 10 mei 1780 in Zutphen.
3. **Henriëtta Johanna van Wijhe**, * in 1781 in Zutphen, gedoopt op 27 november 1781 in Zutphen, † 6 november 1843 in Hattem, 62 jaar oud.
4. **Albarta Theodora van Wijhe**, * in 1783 in Zutphen, gedoopt op 21 september 1783 in Zutphen.
5. **Elisabeth van Wijhe**, * in 1785 in Zutphen, gedoopt op 13 december 1785 in Zutphen, † 8 november 1822 in Arnhem, 37 jaar oud.
6. **Antonia van Wijhe**, * 20 mei 1790 in Zutphen, † 4 september 1862 in Bergen op Zoom, 72 jaar oud.
7. **Jan Willem van Wijhe**, * 16 december 1792 in Zutphen. **Volgt IV**.

IV Jan Willem van Wijhe, * 16 december 1792 in Zutphen, zoon van Jan Dirk van Wijhe en Johanna Bulsing, † 23 februari 1872 in Groessen, 79 jaar oud. Beroep: *commies te paard, visiteur*. Hij trouwde, 28 jaar oud, op 19 mei 1821 in Bergh met **Jacoba Helena van Leenhof**, 23 jaar oud (* 6-2-1798 in 's-Heerenberg, † 1-1-1888 in Amsterdam, 89 jaar oud).
Kinderen van Jan en Jacoba:

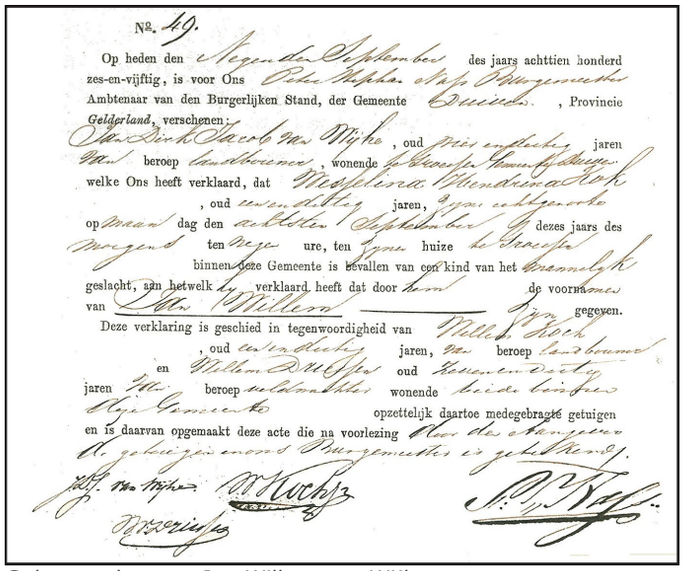
1. **Jan Derk Jacob van Wijhe**, * 10 november 1821 in Zevenaar. **Volgt V**.
2. **Willem Jan van Wijhe**, * 6 januari 1823 in Zevenaar. Hij trouwde, 26 jaar oud, op 3 januari 1850 in Schoonhoven met **Dirkje Hoogendoorn**, 20 jaar oud (* 18-4-1829 in Schoonhoven).
3. **Albartus Theodorus van Wijhe**, * 25 mei 1827 in Zevenaar, † 29 juli 1861 in Schoonhoven, 34 jaar oud. Hij trouwde, 25 jaar oud, op 21 november 1852 in Zevenaar met **Adriana van Wingerden**, 36 jaar oud (* 30-3-1816 in Schoonhoven, † 24-11-1863 in Schoonhoven, 47 jaar oud).
4. **Martinus Arnoldus van Wijhe**, * 4 juli 1829 in Zevenaar, † 17 mei 1906 in Nijmegen, 76 jaar oud.
5. **Elias Christiaan van Wijhe**, * 25 maart 1831 in Zevenaar, † 17 augustus 1831 in Zevenaar, 4 maanden oud.
6. **Willem Frederik van Wijhe**, * 19 april 1832 in Zevenaar, † 17 maart 1885 in Amsterdam, 52 jaar oud. Beroep: *tapper*. Willem bleef ongehuwd.
7. **Pieter Rust van Wijhe**, * 14 oktober 1834 in Zevenaar, † 13 juli 1836 in Zevenaar, 1 jaar oud.
8. **Alexander Jan Hendrik van Wijhe**, * 31 oktober 1836 in Zevenaar, † 13 juli 1837 in Zevenaar, 8 maanden oud.
9. **Helena Susanna van Wijhe**, * 25 februari 1838 in Zevenaar, † 27 juli 1841 in Zevenaar, 3 jaar oud.
10. **Jacob Leonard van Wijhe**, * 15 september 1841 in Zevenaar, † 19 maart 1892 in Amsterdam, 50 jaar oud. Beroep: *luitenant-kolonel KNIL*. Jacob trouwde, 43 jaar oud, op 30 juli 1885 in Leiden met **Henriëtte Frederika Antoinette Berendsen**, 40 jaar oud (* 4-4-1845 in Beekbergen, † 15-10-1918 in Amsterdam, 73 jaar oud).
11. **Jan Hendrik Alexander van Wijhe**, * 12 januari 1845 in Zevenaar.

V Jan Derk Jacob van Wijhe, * 10 november 1821 in Zevenaar, zoon van Jan Willem van Wijhe en Jacoba Helena van Leenhof, † 18 augustus 1915 in Terborg, 93 jaar oud. Beroep: *koopvaardijkapitein, landbouwer*. Jan trouwde, 31 jaar oud, op 2 december 1852 in Duiven met **Wesselina Hendrina Kok**, 28 jaar oud (* 11-3-1824 in Groessen. † 3-12-1893 in Groessen, 69 jaar oud).
Kinderen van Jan en Wesselina:

1. **NN van Wijhe**, levenloos geboren kind, * 22 januari 1855 in Groessen.
2. **Jan Willem van Wijhe**, * 8 september 1856 in Groessen. Volgt VI.
3. **Gezina Helena van Wijhe**, * 29 april 1858 in Groessen, † 20 april 1958 in Middelburg, 99 jaar oud. Gezina trouwde, 19 jaar oud, op 6 september 1877 in Duiven met **Theodoor Johan Dop**, 23 jaar oud. De scheiding werd uitgesproken op 14 mei 1908 in Arnhem. Theodoor is geboren op 13-10-1853 in Amsterdam, zoon van Jan Dop en Theodora Hendrika Fiedeldij.
4. **Louisa Hendrika van Wijhe**, * 6 oktober 1860 in Groessen, † 25 augustus 1898 in Maartensdijk, 37 jaar oud. Louisa trouwde, 19 jaar oud, op 3 juni 1880 in Duiven met **Johannes Jacobus Copijn**, 30 jaar oud (* 16-2-1850 in Maartensdijk, † 26-4-1898 in De Bilt, 48 jaar oud). Beroep: *rijtuigfabrikant*.
5. **Jacoba Helena van Wijhe**, * 20 september 1861 in Groessen, † 13 juli 1922 in Groessen, 60 jaar oud. Jacoba trouwde, 39 jaar oud, op 3 september 1901 in Duiven met **Peter Geerlig Riemer**, 27 jaar oud (* 3-6-1874 in Arnhem, † 9-12-1933 in Groessen, 59 jaar oud). Beroep: *landbouwer*.
6. **Antonia Johanna Geetruida van Wijhe**, * 3 juni 1863 in Groessen, † 13 mei 1937 in Utrecht, 73 jaar oud.
7. **Wesselina Frederica Alexandrina van Wijhe**, * 2 april 1865 in Groessen, † 1 januari 1916 in Utrecht, 50 jaar oud. Wesselina trouwde, 24 jaar oud, op 6 juni 1889 in Duiven met **Philip Gerhard Hendrik Dop**, ongeveer 23 jaar oud (* omstreeks 1866 in Amsterdam, zoon van Jan Dop en Theodora Hendrika Fiedeldij).

8 **Albertine Margaretha van Wijhe**, * 26 december 1866 in Groessen, † 9 juni 1957 in Naarden, 90 jaar oud. Albertine trouwde, 24 jaar oud, op 13 augustus 1891 in Duiven met **Maurits Hendrik Gerrit Dop**(1), 20 jaar oud. De scheiding werd uitgesproken op 3 mei 1907 in Amsterdam. Maurits is geboren op 19-5-1871 in Amsterdam, zoon van Jan Dop en Theodora Hendrika Fiedeldij.

9 **Leonard Alexander van Wijhe**, * 16 juni 1869 in Groessen, † 19 januari 1952 in Ermelo, 82 jaar oud.

Nº. 49.

Op heden den Negen den September des jaars achttien honderd zes-en-vijftig, is voor Ons Pieter Stephan ... Burgemeester Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, der Gemeente Duiven, Provincie Gelderland, verschenen:

Jan Derk Jacob van Wijhe, oud ... jaren beroep landbouwer, wonende te Groessen Gemeente Duiven

welke Ons heeft verklaard, dat Wesselina Hendrina Kok, oud ... jaren, echtgenoote op maandag dag den achtsten September dezes jaars des morgens ten negen ure, ten zijnen huize te Groessen binnen deze Gemeente is bevallen van een kind van het mannelijk geslacht, aan hetwelk hij verklaard heeft dat door hem de voornamen van Lodewijk Willem gegeven.

Deze verklaring is geschied in tegenwoordigheid van Willem Koch, oud ... jaren, van beroep landbouwer en Willem Derk Slot oud ... jaren beroep veldwachter wonende beide binnen deze Gemeente

opzettelijk daartoe medegebragte getuigen en is daarvan opgemaakt deze acte die na voorlezing door de aangevers de getuigen en Ons Burgemeester is geteekend.

Geboorteakte van Jan Willem van Wijhe.

VI Jan Willem van Wijhe

Jan Willem van Wijhe is dus de oudste zoon van Jan Derk Jacob van Wijhe, die door zijn huwelijk met Wesselina Hendrina Kok op de Vossendel te Groessen terecht gekomen is. Wesselina is de dochter van Jan Willem Kok en Gesina Margaretha Wissing. In zijn artikel "Boerderij Voshoeve, Huijmeshofstede of Vossendel te Groessen"(2) heeft A.W.A. Bruins uitgebreid aandacht geschonken aan de bewonersgeschiedenis van het markante pand aan de Vossendel. Door huwelijken is deze hofstede lange tijd a.h.w. "in de familie" gebleven, telkens trouwt een echtgenoot in met de dochter van de vorige eigenaar. In 1784 is Derek Wissing de eigenaar; dochter Gesina huwt in 1812 met Jan Willem Kok, wiens dochter Wesselina in 1852 met Jan Derk Jacob van Wijhe trouwt, en vervolgens hún dochter Jacoba in 1901 met Peter Geerlig Riemer.
Vader J.D.J. van Wijhe heeft nog een menslievende rol gespeeld tijdens de beruchte pokkenepidemie van 1871 in 't Loo. Samen met zijn buurman op de Loowaard, Willem Koch, start hij onder de lezers van de Arnhemsche Courant(3) een inzamelingsactie voor de zwaar getroffen inwoners van het dorp. Een actie waarvoor beide heren (en nog enkele andere) publiekelijk worden bedankt door burgemeester H. J. Blaisse van Duiven.

Jan Willem van Wijhe is geboren op 8 september 1856 te Groessen. Het is niet bekend of hij in Groessen naar school is gegaan. Het is een bijzondere school, maar vanwege de gemeentelijke subsidie toegankelijk voor alle gezindten. Het schoolgebouw is echter onder de maat.
Hoe het ook zij, Jan Willem heeft meer dan alleen lager onderwijs genoten, in 1873 doet hij eindexamen H.B.S. te Arnhem en hij gaat vervolgens in Leiden plant- en dierkunde studeren.
In de zomer van 1880 studeert hij een aantal maanden in Freiburg, waar hij de grondslag legt voor zijn proefschrift(4) waarmee hij in Leiden in hetzelfde jaar de doctorstitel behaalt. Tot 1884 blijft hij werkzaam als assistent zoölogie in Leiden.

In 1884 stapt Jan Willem van Wijhe over naar het onderwijs, hij wordt leraar aan de H.B.S. te Almelo. Dit is ook het jaar waarin hij trouwt met Maria Antonia Hazelhoff Roelfzema (*1-7-1856 te Zevenaar, † 11-10-1936, te Groningen). Het echtpaar krijgt vier kinderen:

1 **NN van Wijhe**, levenloos geboren zoon, * 7 april 1885 in Almelo.
2 **Karel van Wijhe**, * 27 maart 1886 in Almelo, † 28 augustus 1959 in Vlagtwedde,
73 jaar oud. Beroep: *ingenieur, leraar*. Karel trouwde, 32 jaar oud, op 28 mei
1918 in Heemstede met **Nelly van Teutum**, 23 jaar oud (* 25-2-1895 in Den
Helder).
3 **Lina van Wijhe**, * 4 september 1892 in Groningen, † 21 oktober 1975 in Groningen,
83 jaar oud. Lina trouwde, 26 jaar oud, op 23 december 1918 in Groningen
met **Eelko Huizinga**, 25 jaar oud (* 11-9-1893 in Semarang (N.I.). Beroep: *arts*.
4 **Antonia van Wijhe**, * 13 januari 1894 in Groningen, † 10 maart 1976 in Haarlemmermeer,
82 jaar oud. Antonia trouwde, 25 jaar oud, op 24 november 1919 in
Groningen met **Marcus Koppius**, 30 jaar oud (* 5-5-1889 in Groningen, † 25-2-
1975 in Nijkerk, 85 jaar oud). Beroep: *advocaat*.

Zijn wetenschappelijke carrière (1889-1926)

De baan als leraar op de H.B.S. duurt drie jaar, de wetenschap roept. Hij gaat in 1887 in op een uitnodiging in Freiburg als prosector(5) te komen werken. Zijn arbeid in Freiburg wordt in 1889 gewaardeerd met de verlening van een doctoraat honoris causa in de geneeskunde.
Aan de universiteit van Groningen komt een positie vrij voor een anatoom aan de medische faculteit, een specialisme waarvoor in die jaren eigenlijk geen geschikt geachte Nederlandse kandidaten zijn. Twee keer eerder is daarom aan een Nederlandse universiteit een Duitse anatoom benoemd, alhoewel de naam van J.W. van Wijhe wel circuleert. Zijn kansen zijn echter gering, want hij is geen afgestudeerd arts maar bioloog.
Dankzij een aantal wetenschappelijke publicaties van zijn hand en mede dankzij brede steun uit wetenschappelijke kringen in binnen- en buitenland stappen de Groningse curatoren over het bezwaar heen. Jan Willem van Wijhe wordt als eerste niet-arts tot hoogleraar aan de medische faculteit benoemd met als leeropdracht ontleedkunde en embryologie. Op 24 september 1889 houdt hij zijn inaugurale rede.
Hij stort zich met hart en ziel op zijn werk, *talrijke*

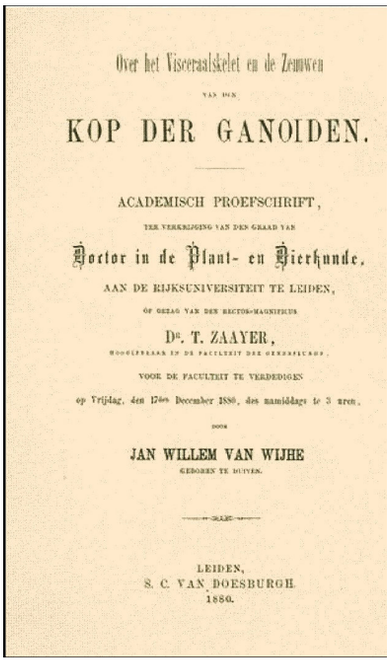
generaties van aankomende artsen hebben van zijn onderwijs genoten, zijn studenten ervaren hem als *een wel gestrenge, doch rechtvaardige en hooglijk gewaardeerde figuur*(6).
Een poging van de Leidse faculteit hem te bewegen Groningen te verlaten, mislukt. Hij blijft Groningen trouw. In de jaren 1904-1905 is hij Rector Magnificus van deze universiteit. De kroon op zijn arbeid is ongetwijfeld de totstandkoming van een nieuw Anatomisch Laboratorium in 1909.
In het binnen- en buitenland is hij bekend en geniet hij waardering. Hij wordt in 1893 lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, in 1906 verleent de universiteit van Aberdeen hem het ere--doctoraat in de rechten, hij is erelid van de Belgische Société Royale Zoölogique.

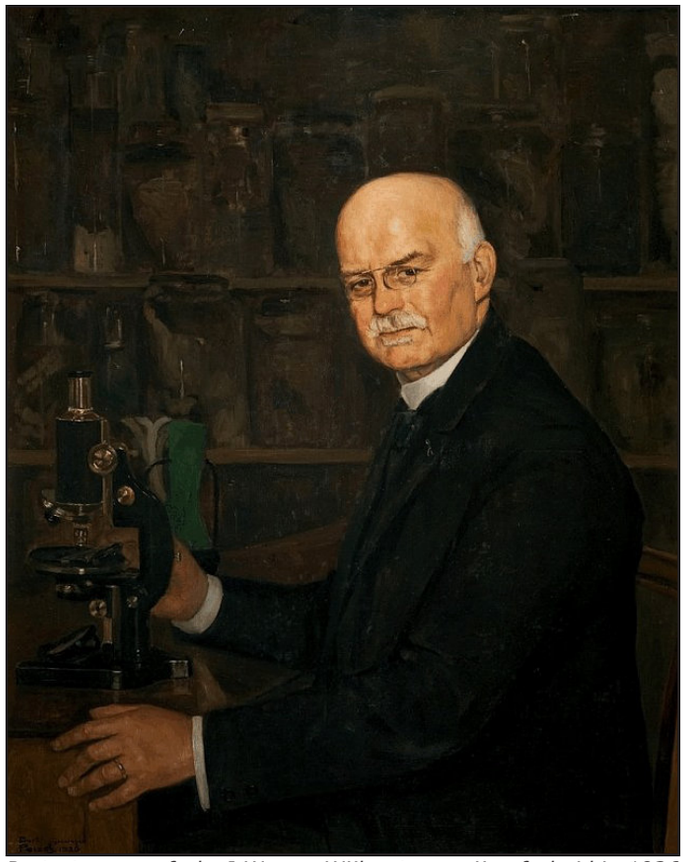
Zijn laatste jaren (1926-1935)

In 1926 gaat prof. dr. J.W. van Wijhe met emeritaat, *nolens volens* blijkbaar want hij keert tot op hoge leeftijd nog regelmatig terug in "zijn" laboratorium om zijn onderzoek met lancetvisjes voort te zetten. Op 78-jarige leeftijd is Jan Willem van Wijhe te Groningen overleden. Zelfs bij zijn overlijden is er nog aan zijn werk gedacht. De feitelijke sterfdatum, 22 februari 1935, is op verzoek van de familie (aanvankelijk) niet bekend gemaakt, men heeft 25 april 1935 opgegeven. Bij testamentaire beschikking had prof. Van Wijhe namelijk bepaald dat zijn lichaam na zijn dood voor het onderwijs in de ontleedkunde bestemd moest worden. Op 25 april zijn de stoffelijke resten begraven.

J.W. van Wijhe en Groessen

Als men de levensloop van Jan Willem van Wijhe bekijkt, heeft hij weinig met Groessen van doen gehad. Na zijn studie in Leiden is er geen relatie met Groessen meer, tenzij voor familiebezoek aan zijn zuster Jacoba (t/m 1922). Hij is ongetwijfeld door geboorte een Groessenaar, eentje die het ver heeft geschopt. Maar niet van dezelfde orde als pastoor Vallick en wethouder Nass die hun hele werkzame leven in en voor Groessen hebben geleefd. Alhoewel, gezien zijn glanzende wetenschappelijke carrière mag men toch ook aan hem denken als er weer een straatnaam gezocht wordt?

Over het Visceraalskelet en de Zenuwen
VAN DEN
KOP DER GANOIDEN.
ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,
TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN
Doctor in de Plant- en Dierkunde,
AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN,
OP GEZAG VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS
Dr. T. ZAAYER,
HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GENEESKUNDE,
VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN
op Vrijdag, den 17den December 1880, des namiddags te 3 uren,
DOOR
JAN WILLEM VAN WIJHE
GEBOREN TE DUIVEN.
LEIDEN,
S. C. VAN DOESBURGH
1880.
Het omslag van het proefschrift.

Portret van prof. dr. J.W. van Wijhe, t.g.v. zijn afscheid in 1926 geschilderd door Bart Peizel (Universiteitsmuseum Groningen)

Th.M.J. Jonker, 't Loo

Geraadpleegd (naast de in de noten vermelde literatuur):
1) Professors University of Groningen - Museum of the University;
2) L. de Rooy, 2009: *Lodewijk Bolk en de bloei van de Nederlandse anatomie, 1860-1940*, dissertatie UvA, Amsterdam.

Noten:
(1) Bij Koninklijk Besluit d.d. 20-4-1895, nr. 68, is toegestaan dat M.H.G.T. Dop "bij zijn geslachtsnaam den naam van Fiedeldij voege, met dien gevolge dat hij met zijne wettige nakomelingen voortaan den naam zal dragen van Fiedeldij Dop".
(2) Driepas jrg. 22 (2005), p. 35-42.
(3) J.W. van Petersen, 1989: *Van zoete wijn en bittere medicijn*, p. 212-213, Zutphen.
(4) *Over het visceraalskelet en de zenuwen van den kop der Ganoïden*. (Ganoïden zijn prehistorische visachtige dieren). Het boekwerk is nog steeds op talloze websites te raadplegen.
(5) Een prosector (letterlijk: voorsnijder) is een ontleder van menselijke en dierlijke lichamen. Aan de universiteit is het de persoon die onder toezicht van een hoogleraar anatomische bewerkingen verricht. (bron: Wikipedia)
(6) M. de Burlet, 1935: *In Memoriam Jan Willem van Wijhe*, Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde, 79.II.18 (beide citaten).

In gesprek met Riet Otten

Haar woonkamer kijkt uit op het laatste stukje groen, wat eens tot het grondgebied van brouwerij 'De Star' behoorde. 'Dat uitzicht op het laatste stukje groen, wil ik nog niet kwijt' vindt Riet Otten. Zowel de gemeente als de supermarkt zijn zeer geïnteresseerd, maar Riet, die kortgeleden 81 werd en net hersteld is van een zware operatie, is nog te zeer gesteld op haar uitzicht.

Op de plek waar eeuwenlang de brouwerij heeft gestaan , huist nu supermarkt LIDL. Brouwerij 'De Star' werd in 1876 verkocht aan de welgestelde Limburgse weduwe Otten uit Bergen, voor haar zoon Coenraad Clemens Gijsbert. De vorige eigenaren – de familie Nass – hadden het bedrijf tot grote bloei gebracht. De brouwerij was eens de grootste in Gelderland. In de twintiger jaren van de vorige eeuw veranderde het bedrijf in een bierbottelarij en mineraalwaterfabriek.

1960: Jan Otten en Riet de Thije koningspaar.

Coenraads vrouw kwam uit Oude Pekela en was de dochter van een kartonnagefabrikant. Ze kregen zes zoons. Eén is kort na de geboorte overleden. Coenraad bouwde in 1908 een huis aan de overkant. Drie zoons werden priester, één Capucijn in Babberich en twee werden Wereldheer. Coenraad overleed in 1925. De jongste zoon Emile trouwde op 4 juni 1917 in Hilversum met Sophia Anna Maria de Wit, dochter van een tapijtfabrikant. Ze kregen acht kinderen. Toen Emile trouwde is Harrie naar

Familie Otten.

Enschede vertrokken en had daar een drankenhandel. Vanaf 1920 werd er geen bier meer gebrouwen en werd het een depot van Heineken tot ongeveer 1981, toen het depot werd beëindigd. 'Helemaal zeker weet ik het niet meer', lacht Riet. 'Het is al zo lang geleden. Toen vader Emile vrij plotseling in 1948 stierf, hebben Jan en Coen samen de drankenhandel gerund. Naast de drankenhandel was een boerderij, waar de bostel (= restproduct bij de bierbereiding) van de brouwerij, naartoe ging. Jan was meer de landman en na een paar jaar ging hij zich helemaal op de boerderij toeleggen. Kort daarop wilde de gemeente het pand kopen en in 1962 werd het gesloopt. Coen bouwde op 'De Plak', waar nu Mans zit, een nieuwe drankenhandel. In 1959 bouwde Jan de diepvriescluis. In die tijd had je nog geen diepvries thuis. De boerderij is in 1965 aan de gemeente verkocht. 'Vroeger hebben er wel mensen in gewoond, maar wij hebben er nooit gewoond. Het was een onbewoonbaar verklaarde woning.

Jan Otten, de kleinzoon van Coenraad trouwde in 1961 met Riet. De aanleiding daarvoor was dat Jan in 1959 Schutterskoning was geworden bij Onderling Genoegen en node verlegen zat om een koningin. 'Hij kende me en ging naar zijn schoonzus om te vragen wat hij moest doen. Zijn schoonzus kende mij en antwoordde bevestigend. En zo is het gekomen… , ' lacht Riet. 'Ik kwam uit Westervoort en wist helemaal niets van de Schutterij!'

Op de boerderij waren een stuk of twaalf koeien en een paar varkens. 'Toen we trouwden stonden kippenhokken nog op de weg', weet Riet nog. ' De Brouwerijweg is pas in 1966 aangelegd.' De boerderij en de diepvriescluis vormden samen het inkomen van Jan en Riet. De wei voor de koeien lag in de Veldstraat (nu Goudenregenstraat) , waar nu de OBS school de Spil staat.

In de diepvriescluis zaten 220 kasten van 200 liter en 20 van 120 liter. Alle kastjes werden met gemak verhuurd. Zelfs vanuit de omliggende plaatsen kwamen de mensen om een kast te huren. Een kast kostte fl 60,- per jaar. Voor de kleine kastjes fl 40,-. 'Toen we eenmaal getrouwd waren, was het mijn taak om de mensen te woord te staan en te helpen. In de slachttijd was het topdrukte. Eerst moest alles in de schokvriezer om het snel in te vriezen. Soms werd er zoveel gebracht, dat we het eerst op plastic zakken op de grond legden, totdat de schokvriezer weer leeg was. Vaak ruimden we het voor de mensen op. Dat gebeurde 's avonds. Als je langer in de vriescel moest blijven, kreeg je het goed koud!'

In 1988 hebben we de diepvries gesloten. Ik zag aankomen dat we grote onkosten gingen krijgen en steeds meer mensen kregen thuis een diepvries. Daarna verhuurden we het aan een gordijnenatelier. Daarna heeft het een paar jaar leeggestaan en nu zit er dertien of veertien jaar meubelstoffeerderij Artisan in.

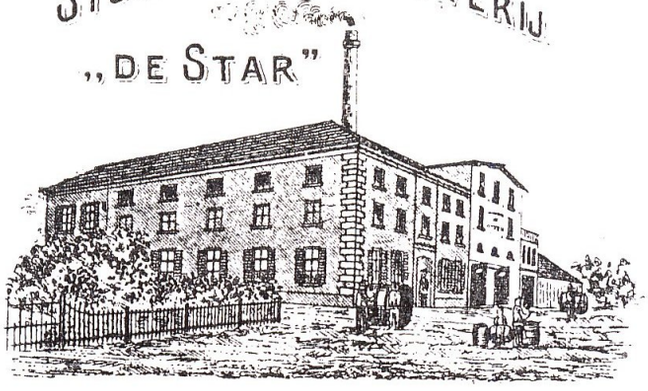
C.M.J.M. van den Brink, Duiven

v.l.n.r. Willem Staring, Harry Snelder, Trees Otten, Riet de Thije, Jan Otten, moeder Jan Otten, Dolf Verhoeven, Dut Spaan, Joop Willemsen.

STOOM-BIER-BROUWERIJ
„DE STAR"

Duiven, 16 Dec. 1908
bij Arnhem,

REKENING

„DE STAR"

voor Mejuffr. Wed. Bernards. 't Berg.

C. C. G. OTTEN.

Pioniers der geschiedenis van de Liemers(6)

Jhr. mr. A.J.M. van Nispen tot Pannerden (1914-1972), advocaat, secretaris-generaal op het ministerie van Algemene Zaken en heemkundige *)

Inleiding

In de serie 'pioniers der geschiedenis van de Liemers', mag Antoon van Nispen zeker niet ontbreken. Antoon (Toon) Jan Marie van Nispen was lid van het regentengeslacht Van Nispen, een katholieke en uit de regio Liemers afkomstige familie. De tak Pannerden is ontstaan toen zijn verre voorvader, Carolus E.J.F. van Nispen tot Pannerden (1807-1870), al op jonge leeftijd van zijn vader, Carel Herman van Nispen (1764-1829), de heerlijkheid Pannerden erfde. Deze erfenis maakte hem in één klap een gefortuneerd man, evenals zijn enige broer Jan A. C.A. van Nispen van Sevenaer (1803-1875), want de erfdelen bestonden uit vele honderden hectaren landbouwgrond.
De familie Van Nispen tot Pannerden woonde vele decennia op 'Huize Hoek', pal in het centrum van het stadje Zevenaar. Antoon's vader, Antoine E.M. van Nispen, werd hier geboren maar verhuisde naar Didam toen hij op 27-jarige leeftijd werd benoemd tot burgemeester. In Didam bewoonde deze familie van 1911-1920 het burgemeestershuis, gelegen naast de huidige r.k. Mariakerk.
Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog blies een Duits 'Sprengkommando' een in het centrum van Zevenaar gelegen kruispunt op, gevuld met archiefstukken, die Antoon van Nispen nog met gevaar voor eigen leven probeerde te redden. Hierna werd 'Huize Hoek' verderop herbouwd, op een plek die later als het 'freulebos' bekend is geworden.
Zijn belangstelling voor de streek de Liemers heeft Van Nispen altijd behouden en dat is op zich niet zo verwonderlijk als je vader burgemeester was van Didam en Zevenaar en vermoedelijk het nodige wist te verhalen over dit gebied. Dan mag ook niet worden vergeten dat deze familie vele belangen heeft gehad in deze streek en uit een grote en wijdvertakte familie bestond. Na zijn juridische opleiding wachtte hem een zware en verantwoordelijke taak als secretaris-generaal van Algemene Zaken in Den Haag. Ook toen probeerde Van Nispen, ondanks zijn drukke werkzaamheden, nog te schrijven over zijn '...zo geliefde Liemers.'

Herkomst

Antoon Jan Marie van Nispen tot Pannerden ('Buurt' of 'Broer') werd geboren in Didam op 17 juni 1914, als tweede zoon in een rooms-katholiek gezin van vijf jongens en een meisje. Hij was de zoon van jhr. A.E.M. (Antoine of 'Tanne') van Nispen tot Pannerden (1884-1964), die van 1911-1921 burgemeester was van Didam en van 1921-1946 burgemeester van Zevenaar op last van het ministerie. Zijn vader was jhr. Otto C.J.C.L.M. van Nispen (1844-1905), wethouder in Zevenaar en lid van Provinciale Staten van Gelderland. Otto trouwde in 1870 met jkvr. Henriëtte J.L.C.M. Bosch van Drakestein (1851-1871) maar hertrouwde in 1873 met jkvr. Louise J.J.M. van Grotenhuis van Onstein (1852-1916).
De moeder van A.J.M. van Nispen, Clara M. de Nerée tot Babberich (1886-1975), was een dochter van mr. Jean Ph.R.M. de Nerée tot Babberich (1850-1916), lid van Gedeputeerde Staten van Gelderland en lid van de Raad van State. Hij was getrouwd met Lucie M. Th. W. Thijssen (1853-1930). Clara M. de Nerée trouwde op 28 september 1911 met A.E.M. van Nispen tot Pannerden.
Antoon van Nispen trouwde op 29 april 1950 te Nijmegen met Theresia R.S.M. Weve. Zij kregen zes zonen en een dochter. Antoon Jan Marie van Nispen tot Pannerden overleed in 's-Gravenhage op 28 juli 1972.

Carrière

Na zijn middelbare schoolopleiding aan het Canisiuscollege, gymnasium B, in Nijmegen waar de vorming voor een rol in het politieke of maatschappelijke leven centraal stond, studeerde Van Nispen rechten aan de toenmalige Katholieke Universiteit Nijmegen waar hij een kamergenoot werd van de later bekende Nederlandse auteur Godfried Bomans (1885-1941), die daar wijsbegeerte studeerde. Een tweede studie- en kamergenoot die hij daar ontmoette, was de latere minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en enige tijd minister-president (1965-1966) Jo Cals. Evenals Antoon van Nispen stond ook Jo Cals ingeschreven aan de juridische faculteit. In zijn studententijd was Antoon van Nispen enige tijd voorzitter van de studentenvereniging 'De Tempeliers'.
Na zijn doctoraal examen in 1940 vocht hij in de meidagen mee als reserve-luitenant bij de Garde Grenadiers. In september van dat jaar werd hij juridisch adviseur bij 'de adviescommissie vorderingen ter regeling van defensieschaden'. Hierna was hij schadecommissaris in Limburg en Oostelijk-Noord Brabant, maar kreeg al snel moeilijkheden met de Duitse bezetter waardoor hij drie maanden in het beruchte 'Oranje-hotel' in Scheveningen terecht kwam. In 1943 kwam hij opnieuw in problemen met de bezetter omdat hij weigerde Ariërverklaringen te laten tekenen of op andere wijze mee te werken aan bepaalde bezettingsmaatregelen. Na zijn ontslag vestigde Van Nispen zich als advocaat en procureur te Arnhem om na afloop van de Tweede Wereldoorlog naar Zevenaar te verhuizen en hier zijn praktijk uit te oefenen. Niet lang hierna begon zijn ambtelijke carrière in Den Haag, als ambtenaar op het ministerie van Algemene Zaken (AZ).

Als ambtelijke spin in het web

In de periode 1997-2004 zijn er vier publicaties verschenen (zie literatuurlijst), waarin al of niet uitgebreid, de secretaris-generaal van AZ, Antoon van Nispen, wordt beschreven. Op voorspraak van zijn (katholieke) neef mr. M.M.F.A. de Nerée tot Babberich trad Van Nispen in 1945 toe tot de departementale staf van AZ. Na vier jaar op dit ministerie te hebben gewerkt, promoveerde hij tot referendaris. Als C. L.W. Fock in 1962, als secretaris-generaal van het departement van AZ, dit ministerie verlaat, volgt Van Nispen hem op. Van Nispen wordt nu ook voorzitter van de Voorlichtersraad en zorgt voor een frisse wind. Zijn vanaf dat moment

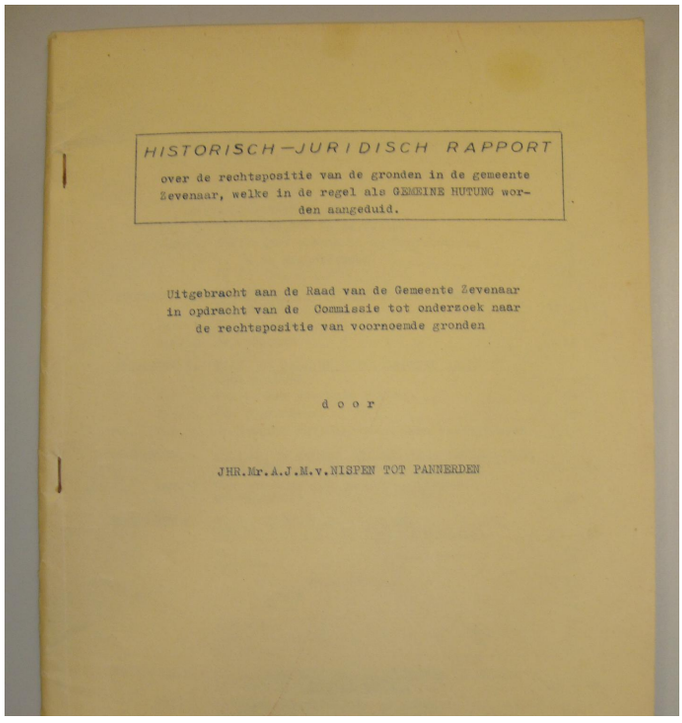

De top van het ministerie van Algemene Zaken. Onder v.l.n.r. J. Middelburg (secretaris ministerraad), B.T. de Jong (secretaresse), de minister-president, A.J.M. van Nispen tot Pannerden (secretaris-generaal), G. van der Wiel (RVD). Boven v.l.n.r. H. de Ru (RVD) en de raadadviseurs J.P.M.H. Merkelbach, J.H. Kist, D.M. Ringnalda, T. van de Graaf, Th.W.S.M. Gründemann en J.M. Kielstra.

gehanteerde motto luidde dan ook: 'wij moeten geen beleid uitstippelen voor andere pelotons, maar ons departement moet drijven op de pontons van andere ministeries'.
Antoon van Nispen bouwde de Voorlichtingsraad om tot een beleidsorgaan en niet tot een krachteloos ambtelijk apparaat. Zijn stimulans leidde tot een nieuw blad 'Voorlichting' waarin zowel binnen- als buitenlandse documentatie was opgenomen. Daarnaast stimuleerde hij de binnenlandse voorlichting en realiseerde hierdoor de eerste 'voorlichtingsspots' die via de toen in opkomst zijnde televisie, aan het begin van de jaren zestig, heel wat huiskamers bereikte. Tenslotte kreeg het perscentrum Nieuwspoort meer allure door het wekelijks gesprek met de minister-president na afloop van het kabinetsoverleg.
Tijdens zijn actieve ambtelijke loopbaan maakte Van Nispen zich sterk voor een open voorlichting naar de burgers, zoals verkorting van de inzagetijd van de notulen van de ministerraad van 30 naar 25 jaar. Hij stond hierdoor mede aan de basis van de commissie Biesheuvel, die zich bezig hield met de 'heroriëntatie voorlichting'.
Ondertussen was Antoon van Nispen uitgegroeid tot een belangrijk juridisch adviseur en vertrouwenspersoon die in totaal negen premiers adviseerde. Vooral met de premiers De Jong en Cals onderhield hij goede contacten. J. Cals en hij waren beiden lid geweest van de Nijmeegse studentenvereniging, goed katholiek en bezochten op zondag altijd dezelfde kerk in Den Haag.
Vanaf het begin van de jaren zestig tot aan zijn overlijden was Antoon van Nispen als secretaris-generaal verantwoordelijk voor het reilen en zeilen op het toenmalige ministerie van Algemene Zaken. Tot zijn overlijden, in 1972, drukte de secretaris-generaal een blijvend stempel op het voorlichtingsbeleid. Na zijn dood werd Antoon van Nispen alom geroemd vanwege zijn doorzettingsvermogen en diplomatieke kwaliteiten. De laatste premier met wie Van Nispen samenwerkte, mr. Barend Biesheuvel, schetste hem als een uiterst moderne man, (...) 'wiens invloed op de totstandkoming van meer openheid in het overheidsapparaat formidabel is geweest'.

Publicaties

In de spaarzame tijd die overbleef had Antoon van Nispen, naast de aandacht voor zijn grote gezin, soms nog tijd om iets te schrijven over de diverse onderwerpen uit de regio Liemers, die hem zo na aan het hart lagen. In 1946 debuteerde hij met een artikel in de door drukkerij Akkermans te Zevenaar uitgegeven 'Liemers Lantaern', over de 'Ridders van Sint-Meerten', de Liemerse Jongstudenten beweging. Er zouden er meer volgen, tot hij besloot over te gaan tot bundeling van al deze artikelen in de publicatie 'Losse Schetsen uit de Liemers', zijn

HISTORISCH-JURIDISCH RAPPORT

over de rechtspositie van de gronden in de gemeente Zevenaar, welke in de regel als GEMEINE HUTUNG worden aangeduid.

Uitgebracht aan de Raad van de Gemeente Zevenaar in opdracht van de Commissie tot onderzoek naar de rechtspositie van voornoemde gronden

door

JHR.Mr.A.J.M.v.NISPEN TOT PANNERDEN

eerste boek, dat aan het begin van de jaren vijftig verscheen.
Hierna volgden meerdere publicaties, waaronder bijdragen in de al eerder genoemde 'Liemers Lantaern' soms gevolgd door een aantal losse werken. De meeste publicaties werden gekenmerkt door onderwerpen die op het terrein van de rechtshistorie lagen, zoals de eigendomsproblematiek van 'de gemene gronden', gevolgd door een rapportage voor het Zevenaarse gemeentebestuur in 1947 en de rol van 'de geërfden', een onderwerp dat hem vertrouwd was gelet op zijn juridische achtergrond. Aan het einde van dit toch wel taaie rapport fulmineerde Antoon van Nispen fors tegen de haveloze toestand waar het toenmalige gemeentearchief zich in bevond, een kwestie waar hij mee te maken had gekregen in zijn zoektocht naar de benodigde stukken. Volgens Van Nispen (...) 'was het onmogelijk voor een stadsbestuur om zo zijn taak te vervullen als niet eens over archiefmateriaal kan worden beschikt. En hoe kan men in het heden handelen als men niet weet wat in het verleden reeds werd geregeld?'
Zo vlak na de oorlog pleitte Van Nispen voor het aanstellen van een archivaris en het geven van lokale geschiedenis op de lagere scholen, in plaats van de meer algemene geschiedenis. Antoon van Nispen schreef ook over de eigendomsgeschiedenis van Liemerse havezaten, soms afgewisseld met korte genealogisch stukjes naar zijn eigen herkomst, zoals de relatie tussen zijn familie en de lotgevallen van de Van Nispens in Zuid-Afrika. Uit zijn archiefvorming blijkt een grote interesse en belezenheid voor alles wat de Liemers in relatie tot zijn familie betekende. Samen met de toenmalige heemkundige en onderwijzer, Antoon van Dalen, heeft hij over de connecties van zijn familie, met

het in 's-Heerenberg gelegen 'Huis Bergh', een apart werk gepubliceerd.
Het gemeenschappelijke in zijn werk was dat sommige publicaties vaak moeilijk toegankelijk zijn door rechtshistorische formuleringen, maar voor een toevallige onderzoeker een welkome bijdrage kunnen vormen om een compleet beeld te krijgen. Toen in 2005 de complete inventaris van de familie Van Nispen werd gepubliceerd, werd Antoon J.M. van Nispen in de inleiding beschreven als een 'deskundig genealoog en historicus'. Toch was hij meer een auteur die het van kleine overzichtelijke bijdragen moest hebben die hem interesseerden; bijdragen die overigens lang niet altijd in een vergelijkend en groter geheel werden geplaatst.

Tot slot

Naast zijn rang als tweede reserve-luitenant bij de Garde-Grenadiers, was hij van 1951 tot 1954 adjunct-secretaris inzake de Grondwetsherziening, de zogenaamde commissie Van Schaik, lid van de adviescommissie om een doelmatiger organisatie van de rijksoverheid te realiseren, lid van de rijksformatiecommissie, voorzitter van de Voorlichtingsraad en vanaf 1961 tot aan zijn dood, lid van de Hoge Raad van Adel. Hij was korte tijd secretaris van de commissie belastingvrijdom Koninklijk Huis en lid van de commissie van advies voor interdepartementale taakverdeling.
In zijn geboortestreek was hij betrokken bij de oprichting van het 'Cultureel Genootschap de Liemers', dat hij samen met dr. J. Wolters en A. Tinneveld in het leven had geroepen, een organisatie die overigens maar kort heeft bestaan. Daarnaast was hij betrokken bij de in 1965 opgerichte grensoverschrijdende vereniging tot bevordering van wederzijdse grenscontacten 'Liemers Niederrhein'. Antoon van Nispen werd voor al deze werkzaamheden in 1953 benoemd tot officier in de orde van Oranje-Nassau en in 1964 tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

*) Met dank aan de familievereniging Van Nispen, dhr. W. van Nispen tot Pannerden en dhr. Dr. F.K. M. van Nispen tot Pannerden, voor hun aanvullingen

Dr. J.B. Smit †, Didam.

Literatuur:

Veel van Van Nispens artikelen zijn verschenen in 'De Liemers Lantaern' (Zevenaar 1945 e.v.) en zijn soms gebundeld en gepubliceerd in de hieronder volgende uitgaven.

A.J.M. van Nispen tot Pannerden, *Historisch-juridisch rapport over de rechtspositie van de gronden in de gemeente Zevenaar, welke in de regel als Gemeinde Hütung worden aangeduid* (Zevenaar 1947)
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, 'De vereniging van geërfden in het ambt Lymers', in: *Bijdragen en Mededelingen Gelre* (BMG) 49 (1949a), 101-139
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, 'De geschiedenis van de gemene gronden onder Babberich', in: *Bijdragen en Mededelingen Gelre* (BMG) 49 (1949b), 149-162
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, 'Wegen in het ambt Liemers 1791-1800', in: *Bijdragen en Mededelingen Gelre* (BMG) 49 (1949b), 115-121
A.J.M. van tot Nispen tot Pannerden, *Losse schetsen uit de Liemers* (Zevenaar 1953)
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, *Het ontstaan van de Klei-Liemers. Zevenaar en omgeving tot 1328* (Zevenaar 1953)
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, 'De koningen van de Oud-Zevenaarse schutterij', in: A. Tinneveld e. a., *Gedenkboek dr. J.H. van Heek. De Liemers* (Didam 1953) 200-215
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, 'De ministerraad sedert 1945', in: F.F.X. Cerrutti et al. (red.) *Opstellen over Recht en Rechtsgeschiedenis, aangeboden aan prof. mr. B.H.D. Hermesdorf* (Nijmegen 1965) 231-246
E. van Raalte e.a., *De Van Nispens als Kamerlid*. Uitg. familievereniging Van Nispen, (Den Haag 1966).
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, *De oudste generaties Van Nispen te Bergen op Zoom in de 16e eeuw* (z.p. 1967)

Enige en algemene kennisgeving

†

Heden overleed, tijdig voorzien van het H. Sacrament der Zieken, onze geliefde zoon en broer Buurt, zwager en oom

JHR MR ANTOON JAN MARIE VAN NISPEN TOT PANNERDEN

echtgenoot van
Theresia Regina Stephania Maria Weve

Secretaris-Generaal van het Ministerie van Algemene Zaken

geboren te Didam 17 juni 1914.

Zevenaar, 28 juli 1972
Het Behouden Huys,
Kerkstraat 24.

Uit aller naam:
C. M. VAN NISPEN TOT PANNERDEN-
DE NERÉE TOT BABBERICH

Geen bezoek.

Overlijdensadvertentie in De Volkskrant van 31 juli 1972.

A.J.M. van Nispen tot Pannerden, *De koop en verkoop van Pannerden in 1801-1803* (Pannerden 1968)
A.J.M. van Nispen en A.G. van Dalen, *De Van Nispens en Bergh* (Bergh 1969)
A.J.M. van Nispen tot Pannerden, *Abraham alias Amandus van Nispen 1646-1694. Pastoor van Walcheren te Middelburg, van Zuid-Beveland te Goes, van Zoetermeer* (Loon op Zand 1972)
Dr. F.K.M. van Nispen tot Pannerden (red.) *Het geslacht Van Nispen. Genealogische en historische bijdragen aan een familiekroniek* (Delft 1986)
M..Wagenaar, *De Rijksvoorlichtingsdienst. Geheimhouden, toedekken en bewaren* (Leiden 1997)
B. de Graaf en C. Wiebes, *Villa Maarheeze. De geschiedenis van de inlichtingendienst buitenland*. (Den Haag 1998)
J.W.L. Brouwer en J.C.F.J. Merriënboer, *Van buitengaats naar Binnenhof. P.J.S. de Jong biografie* ('s-Gravenhage 2001)
P. van der Steen, *Cals, koopman in verwachtingen (1914-1971)* (Amsterdam 2004)
J.B. Smit, 'Jan van Nispen van Sevenaer 1803-1875, politicus en bestuurder', in: *Biografisch Woordenboek Gelderland* (BWG) 6 (2007) 92-96
J. Beursken, 'Burgemeester jhr. A.E.M. van Nispen tot Pannerden', in: *Jaarboek Oudheidkundige Vereniging Didam* (2008) nr. 23, 11-23
J.B. Smit 'Carel van Nispen van Pannerden (1807-1870), burgemeester en senator', in: *Biografisch Woordenboek Gelderland*, (2011) nr. 8

Kranten:

Het Vaderland. Ochtendblad voor Groot Den Haag, 31 juli 1972
Het Parool, 31 juli 1972
De Volkskrant, 31 juli 1972

Archieven:

G.M.V. Ruitenberg, *Inventaris van de archieven van de familie Van Nispen 14e-20e eeuw* (Arnhem 2005)
Nationaal Archief Den Haag, c*orrespondentie en functioneel archief A.J.M. van Nispen tot Pannerden, als referendaris, raadsadviseur en secretaris-generaal ministerie van Algemene Zaken*

Informatie:

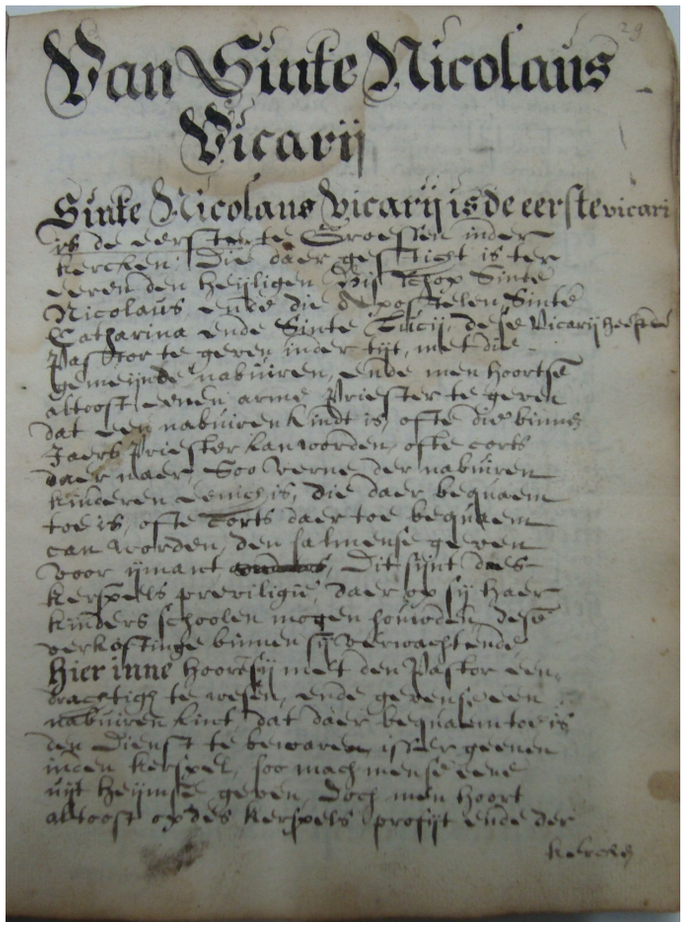
Familievereniging Van Nispen, W. van Nispen tot Pannerden en Dr. F.K.M. van Nispen tot Pannerden

Cursus lezen van oud schrift voor beginners

Het streekarchivariaat De Liemers en Doesburg is van plan om bij voldoende belangstelling in november te starten met een cursus lezen van oud schrift voor beginners.
De cursus zal bestaan uit 10 lesavonden (van 20.00 – 22.00 uur) en wordt gegeven in Doesburg door de streekarchivaris, dhr. Alex Koster. Waarschijnlijk zal de cursus op dinsdagavond om de veertien dagen plaatsvinden. De kosten bedragen 70 euro p.p. incl. koffie/thee en kopieën.
Het aantal deelnemers zal maximaal 12 zijn, dus vol is vol.

Het is eventueel ook mogelijk dat de cursus, bij voldoende belangstelling, op een woensdagmiddag of een andere avond gegeven gaat worden. Wilt u daarom zo vriendelijk zijn om bij uw aanmelding de voorkeur voor een dag of avond aan te geven?

Aanmelden kan vanaf heden bij het streekarchivariaat De Liemers en Doesburg
Tel. 0313-481319
E-mail: sald@freeler.nl

Van Sinte Nicolaus Vicarij

Sinte Nicolaus Vicarij is de eerste vicarij

De Hummel in het Duivense Broek

De Hummel aan de Kerkstraat 2 in het Duivensebroek (foto: collectie Gerard van Hunen te Zevenaar). De huidige hoofdbewoner is Albertus C.G. (Bertus jr.) Kampes.

Bovenstaande foto staat afgedrukt in het tekstboekje pagina 27 behorend bij de Kadastrale Atlas 1832, Duiven, Groessen en 't Loo (2006). In het allereerste nummer van Driepas (1984) schreef nu wijlen zuster Jean-Louis Hanraets, bij vele ouderen in de gemeente Duiven bekend om haar verdiensten voor het lokale onderwijs en speciaal de huishoudschool in Duiven, een artikeltje over "De Hummel". In de uitgave van Driepas 2002/2 werd dat nog eens geplaatst met als ondertitel "Weiwaarders in het Duivense Broek". Het handelt daarin over de familie Kampes, beginnend met Hendrik Kampes, geboren te Renkum in 1864, en zijn opvolgers in de functie van weiwaarder.

Duiven of Groessen

Een merkwaardig gegeven in enkele notariële akten uit de jaren 1824 tot 1847 leidde tot nader onderzoek. Op 4 maart 1824 hield notaris Lodewijk Frowein uit Zevenaar *'ten huize van de Kastelein Evert Bruins te Duiven'* de publieke verpachting van onroerende goederen welke toebehoorden aan *'het Kerk- en Armenfonds, als mede aan de Sint Antonie Vicarie der Roomsch Katholijke Gemeente van Duiven'*. Dat gebeurde op verzoek van de aanwezige leden van het toenmalige kerkbestuur met als voorzitter de Aartspriester in Gelderland en benoemd pastoor van Duiven Johannes Gerritsen. De overige leden waren Petrus Stephanus Nass, *'Schout des Ambts Duiven'* (burgemeester), Evert Bruins, herbergier, Derk Spaan, bouwman (landbouwer), Jan Willem Rutjes, commissionair (makelaar), en Anton de Bruin, landbouwer, allen wonende in de gemeente Duiven. De notaris had een lange lijst af te handelen. Tot de landerijen van het Kerkenfonds behoorde *'Eene Huisstede met een kampje tabaksland gelegen in de Kerkstraat onder Groessen, belendende ten oosten de Kerkstraat van Groessen en ten westen de Kerkstraat van Duiven'*. De *'gewezen pachter Jan van Hummel'* pachtte opnieuw voor zes jaar tegen een jaarlijkse pachtprijs van 8 gulden. Hij wordt dan aangeduid als *'arbeider wonende onder Duiven'*.

Zes jaar later hield notaris Gesinus Pliester op dezelfde wijze de openbare verpachting, ook toen bij de kastelein Evert Bruins met dezelfde leden van het katholieke kerkbestuur in Duiven. Opnieuw verkreeg *'de gewezen pachter Jan van Hummel'* voor 8 gulden jaarlijks de *'huisstede en tabaksland in de Kerkstraat onder Groessen'*. In deze akte staat hij vermeld als *'arbeider onder Groessen'.*

De opvolgende zesjarige verpachtingen door het kerkbestuur van Duiven d.d. 4 november 1835, 26 januari 1842 en 20 oktober 1847 leveren dezelfde gegevens op. Pachter was en bleef Jan van Hummel, *'arbeider wonende onder Groessen'*. Echter in de bevolkingsadministratie van de gemeente Duiven, specifiek de volkstellingen van 1829, 1839 en 1849,

geven onder Groessen geen Jan van Hummel.

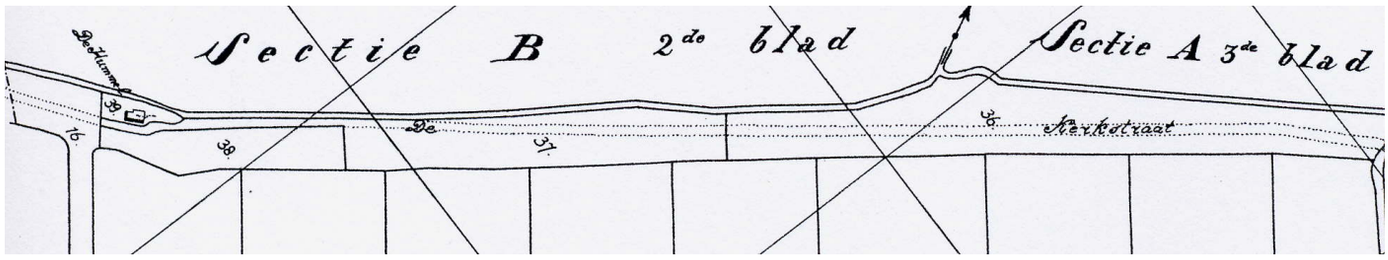
De inrichting van het Kadaster
Officieel geldt het jaar 1832 als begin van het Kadaster (zie Driepas 2006/3). Per 1 oktober van dat jaar werd voor een groot deel van Nederland een rechtvaardiger heffing voor de grondbelasting ingevoerd. De aanzet daartoe lag al in de Franse Tijd en de eerste opmetingen van de verschillende percelen grond werden toen reeds uitgevoerd. Op diverse plaatsen werden de aloude kerspelgrenzen genegeerd en anders ingedeeld dan men tot dan toe gewend was. Zo werden de Rovenen in het Broek, eeuwenlang onder Oud-Zevenaar gelegen, ingedeeld bij de kadastrale Gemeente Groessen en 't Loo. Datzelfde gebeurde met een stuk van de Luusmaten. Daartegen werd een gedeelte van de Methen onder Groessen ingedeeld bij de kadastrale Gemeente Oud-Zevenaar. Op andere plaatsen vond een wat kleinere verschuiving plaats.
Uit de registers van de Geërfden in de Liemers anno 1824 moet worden geconcludeerd, dat in het zogeheten "maatboek" uit die periode een gedeelte van de Zesroeden in het Duivense Broek als behorend tot Groessen in kaart was gebracht. De atlas van het Ambt Liemers uit 1735 rekent dat onder Duiven en de kadastrale atlas 1832 rangschikt het eveneens onder Duiven. Hier zal de oorzaak liggen, dat er in die jaren nogal eens een verschil valt te zien in de registraties omtrent de woonplaats van betrokkenen.

De Kerkstraat
In de toelichting bij de hierboven geplaatste foto staat te lezen: *'De Kerkstraat was vroeger niet een straat in de huidige betekenis van het woord, maar een brede grasweg door het Duivense Broek. Ook is er nergens een kerkgebouw te vinden. De Kerkstraat behoort in 1832 toe aan de kerk en kunnen boeren tegen betaling wat vee inscharen'.* Een gedeelte van de Kerkstraat was eigendom van de Kerk van Groessen en een deel van de Kerk van Duiven. De scheiding lag precies daar waar het huisje van Van Hummel stond.
Bij de publieke verpachting door het kerkbestuur van Groessen in 1818 werd de Groessense Kerkstraat in huur toegewezen aan Jan Heineman en aan Jacobus Jacobs, beiden landbouwers wonende in de Helhoek onder Groessen. In 1829 werden Derk Mutter, bakker, en Hendrik Berendsen Harmenszoon, landbouwer, beiden wonend te Groessen, pachters van de Kerkstraat onder Groessen. Overigens werden ook de Roodwilligenstraat en de Veldstraat door het Groessense kerkbestuur verpacht.

De Duivense Kerkstraat wordt al genoemd in een schuldbrief d.d. 22 februari 1657. Als gevolg van een opgelegde schatting in 1631 hadden de kerspellieden van Duiven 250 rijksdaalder Hollands geld moeten opnemen. Toen het geleende kapitaal moest worden terugbetaald, werd hetzelfde bedrag op Petri (= 22 februari) 1657 door Reiner Peelen uit Duiven ter beschikking gesteld, waarvoor hij *'die Kerckenstraat in pacht uundt pandtschafft'* verkreeg. Diens erfgenaam Gerrit Staring verkocht de obligatie in 1684 om vervolgens in 1700 aan Hendrick ten Haeff te worden afgelost.
Een bewaard gebleven akte van verpachting door het kerkbestuur van Duiven uit 1688 noemt Lubbert Staring als pachter van de Duivense Kerkstraat. Hij was voorheen ook pachter geweest en werd dat d.d. 11 maart 1688 opnieuw voor 19 rijksdaalders. Als borg trad op Gerrit Staring. De verpachting anno 1700-1703 vermeldt andermaal Lubbert Staring.
De volgende akte van verpachting welke in het parochiearchief van Duiven is te vinden, dateert van 26 februari 1731. Voor de *'Kercken Straete'* werd toen naar de zin van het kerkbestuur niet genoeg geboden en *'soo heefft de Hr.Pastor en Kerck Meester in de selve aengenoemen vier koen* [koeien] *om te weijden, twee van Hendrik van Hummel en twee van Peter van Hummel'*. Voor elke koe werd er dat jaar 10 gulden betaald. Een toegevoegde notitie zegt: *'voort jaer 1732 en 1733 is dese straet verpaght aen Hend van Hummel en Peter van Hummel door de pastor en Kerck Meester Willem Verhoeven, jaerlicks voor 45 gulden hollands vrij gelt'.*
Een telling uit 1742 in Duiven van de personen met melkgevende of drachtige koeien noemt zowel Henrick van Hummel als Peter van Hummel. Zij worden daarin aangeduid als dagloners. Hendrik heeft 1 koe en Peter 2.

Tot aan het overlijden op 2 mei 1855 van de hierboven al genoemde Jan van Hummel komen zijn voorvaderen voor met betrekking tot de Kerkstraat voor zover die toebehoorde aan de Duivense Kerk, eerst als pachter van het weiland, later opgesplitst als huisplaats groot 58 roeden 10 ellen en weiland groot 2 bunders 59 roeden. Nakomelingen van zijn dochter wonen nog steeds in de Kerkstraat.

Het kadaster registreerde het huisperceel in 1832 onder nummer B 39 als eigendom van de Gemeente van Duiven. Met een daarop volgende correctie werd het in de kadastrale registers overgeschreven ten name van de R.K. Kerk van Duiven met recht van opstal voor Jan van Hummel. Dat hield in dat de grond van de kerk was, terwijl de pachter eigenaar was van het daarop staande huis en tegelijk het recht had om de bijbehorende grond te gebruiken.
Het overige gedeelte van de Duivense Kerkstraat ten name van het Kerkbestuur van de H. Remigius te Duiven betrof de kadastrale nummers B 36 weiland groot 1.56.60 ha, B 37 weiland groot 0.93.70 ha en B 38 bouwland groot 0.37.60 ha. Net als het huisperceel staan deze nummers in de ka-

De Duivense Kerkstraat op de kadastrale kaart 1832 van sectie B. Links staat De Hummel, kadastraal B 39. Naar rechts volgen de nummers B 38, B 37 en B 36. Namen op de kadastrale kaarten 1832 zijn niet altijd gekende veldnamen. Een enkele keer handelt het om een familienaam. Zo staat op de kadastrale kaart van Herwen onder de Geitenwaard de naam "Wezendonk". Het is niet de naam van een perceel grond, maar gerelateerd aan de eigenaar/ bewoner in die tijd. Dit zal ook met "De Hummel" het geval zijn.

dastrale atlas 1832 abusievelijk op naam van de Gemeente van Duiven. Het bewijs van eigendom aan de Kerkstraat en andere landerijen van de Kerk van Duiven stond beschreven in *'de oude prothocollen van eene geswooren Scholtus Gerbrant Pael van 't Jaer 1607'.* De rechten werden nadien nog eens vastgelegd in 1678 door pastoor Th. Michels, in 1700 door pastoor H. Cleijman en tenslotte d.d. 10 december 1736 door pastoor H. van der Veecken.

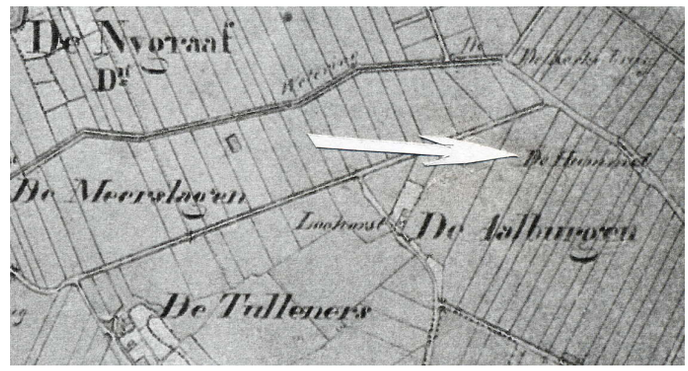

Omschrijving van de Hummel op artikel 841 van de kadastrale legger Duiven; B 39 huis en erf groot 6 aren 60 centiaren.

Hendrik en Peter van Hummel

De genoemde Hendrik en Peter van Hummel in de pachtakte van 1731 zijn beide zoons van Jan van Hummel en Gertrudis Peters. Deze echtelieden waren in 1698 getrouwd en uit hun huwelijk zijn zeven kinderen bekend. Alleen Hendrik en Peter trouwden. De overige kinderen stierven jong of bleven ongehuwd.
Hendrik werd R.K. Duiven gedoopt als Henricus op 19 november 1700 en Peter kreeg Petrus als doopnaam mee op 6 februari 1710. In 1731 was hun vader al dood. De weduwe van Jan van Hummel staat in 1731 geboekt als pachterse van *'Eene Hofsteede op den Kerckhoff'.* Een notitie d.d. 10 oktober 1736 vermeldt die onder de eigendommen van de Duivense kerk als *'Een huijsstede op de Kerkhoff naast aan de Rooster'*. Om loslopende varkens en ander vee van het kerkhof te weren, lag er bij de toegang een rooster. Tegenwoordig kennen we zulke wildroosters in natuurgebieden.

Volgens de atlas van het vroegere Kleefse ambt Liemers uit 1735 stonden tussen de Remigiuskerk en de voormalige pastorie drie huisjes op het kerkhof aan de zijde van de huidige Rijksweg.
Of deze door de weduwe Jan van Hummel gepachte hofstede dezelfde is als de *'Wedue Hummels hooffstede',* zoals genoemd in de verpachtingen van 1688 en 1700, kon niet worden vastgesteld.
De verpachting van 29 januari 1740 noemt onder volgnummer 23 andermaal *'een hoffstede op de Kerckhoff, paghterse weduwe van Hummel voor 2 gl'.* De 6-jarige verpachting van 21 maart 1746 geeft als pachtsom voor de hofstede aan het kerkhof *'bij de Erfgenaame Hummels',* net als voorheen, twee gulden Hollands per jaar. Dit herhaalt zich in 1752 en 1758. Het verpachtingsprotocol d.d. 29 februari

De Hummel op kaart 99 van de Historische Atlas van Nederland (het pijltje is voor deze gelegenheid toegevoegd).

1764 vermeldt de *'huisstede daer de Erfgename Hummels wonen, heeft gemijnd P. van Hummel'*. De pachtsom bedroeg toen twee daalders.
Peter van Hummel overleed te Duiven als weduwnaar van Maria Kernt op 28 mei 1782. Uit zijn huwelijk zijn vijf kinderen bekend onder wie een zoon Gerardus. Een kind kwam als helft van een tweeling in 1747 levenloos ter wereld.
De locatie aan het kerkhof correspondeert met de opnamen van de bevolking in Duiven vanaf 1769. Nabij de Duivense kerk worden achtereenvolgens genoemd Evert Pehlen, Peter van Hummel, Egbert van Huet en pastoor Van der Veecken.

Hendrik van Hummel was te Lathum op 18 oktober 1726 getrouwd met Joanna van Dillen uit Lathum, maar geboren te Doetinchem. Uit zijn huwelijk zijn twee kinderen bekend. De zoon Gerrit werd R.K. Duiven gedoopt als Gerardus op 23 maart 1731. Een dochter Bernarda werd te Duiven gedoopt op 6 januari 1735.
De verpachting door het kerkbestuur van Duiven d. d. 29 januari 1740 geeft als eerste perceel:
'De Kercke straet tegenswoordigh paghters geweest Henrick en Peter van Hummel voor sesstigh gl hollands, nu den 29 jan 1740 aen sigh gemijnt Henrick van Hummel 43 gl, gehoogd 2 gl, obtinuit 45 gl, borge Derk Spaen en Peter van Hummel. NB. het hekken aen dese straet sal paghter selfs bekostigen'.
Hendrik van Hummel pachtte ook de Kerkstraat bij

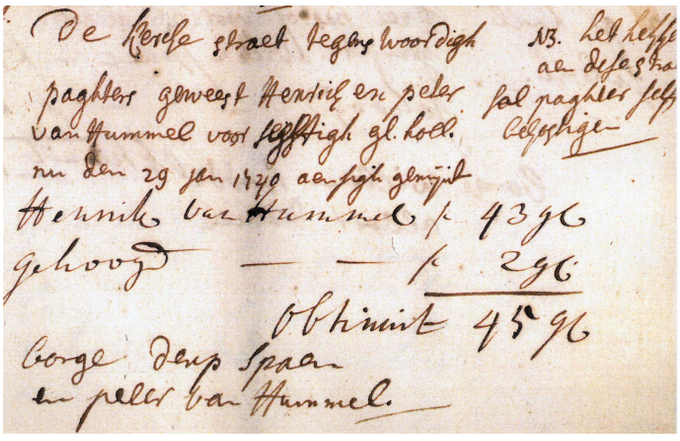

't Dorp Duven 1742, in: Verzameling van Gezichten in Cleefsland (collectie Frans Staring te Zevenaar).

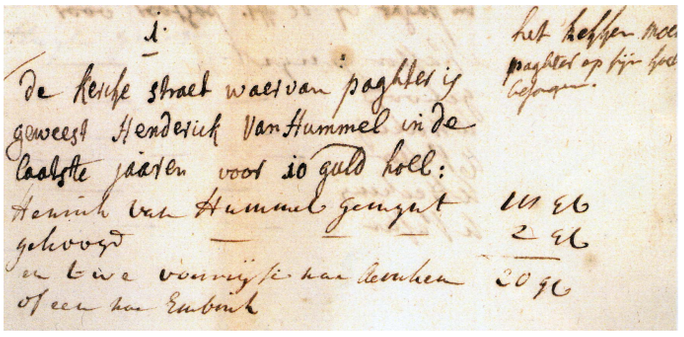
de 6-jarige verpachting op 21 maart 1746 en op 2 maart 1752. Bijzonder is bij de laatst genoemde, dat hij behalve de pacht van 20 gulden per jaar ook nog als voerman voor de kerk twee keer naar Arnhem of een keer naar Emmerick moest gaan.
De pachtakte van 29 februari 1764 vermeldt als vierde perceel *'De Kerkenstraat, Gewezenen Pagter Hendrick van Hummel'*, die dat toen opnieuw pachtte voor 30 gulden jaarlijks. Van de tijd daarna zijn er tot 1812 geen pachtregisters meer voorhanden. Hendrik van Hummel overleed te Duiven op 8 april 1771. Uitgaande van de volgnummers in de lijsten van 1769 en 1770 zou hij in Duiven op de Woerd hebben gewoond.

Gerrit van Hummel
In de registratie van de bevolking in Duiven over 1769 en daarna staat Gerrit van Hummel tot 1778 vermeld als *'bauer'* op de Magerhorst. Hij zat daar als pachter van de echtelieden Henrich Johan Tuchter, oud-drost der Heerlijkheid Didam, en Anna Cornelia de Boer, die de Magerhorst in 1749 hadden gekocht.
Gerrit van Hummel was te Duiven op 3 mei 1763 getrouwd met de uit Groessen afkomstige Ida Daniels, dochter van Wander Daniels en Everdina Meijers. Uit hun huwelijk werden zeven kinderen geboren van wie er twee jong overleden.

Na de komst in 1777 van de nieuwe eigenaar, *'Hr. von Schwedeler ist von Dinslaeken eingezogen'* (von Schwedler uit Dinslaken), kwam Hendrik van Alst in 1779 als pachter/boer op de Magerhorst. Het register van dat jaar geeft bij de Magerhorst dat Gerrit van Hummel naar huisnummer 21 was vertrokken. Op dat nummer staat dan: *'ist von der Magerhorst hier eingezogen'.* De locatie moet eveneens op de Woerd worden gezocht.
Gerrit van Hummel verhuisde met zijn vrouw en zijn zes zoons. De in 1779 geboren zoon Albert overleed in 1780. De oudste zoon Werner, gedoopt te Duiven

Gedeelte van de pachtakte door het Duivense kerkbestuur op 29 januari 1740

Gedeelte van de pachtakte door het Duivense kerkbestuur op 2 maart 1752.

op 19 januari 1764, trouwde in 1798 te Lathum met Wilhelmina Heitinck. De zoon Hendrik, gedoopt op 15 september 1767, werd op 14 december 1810 onder Arnhem op de Arnhemseweg bij de Cleefsewaard 's morgens naast de dijk dood gevonden. Hij was getrouwd met Sybilla Simons en werd te Arnhem begraven. Zoon Evert, gedoopt op 27 mei 1770, overleed te Duiven op 1 mei 1802 aan een *'borstverzwering'*. Zoon Gerrit, gedoopt op 25 januari 1773, trouwde in 1804 te Lathum met Gertrudis Eggers (Eggings), weduwe van Joannes Hageman. Zoon Jan, geboren op 10 maart 1776, staat in 1812 vermeld als pachter van de Kerkstraat.
De opname van hoofdbewoners in Duiven uit 1807 vermeldt op huisnummer 21½ G. van Hummel met echtgenote. Gerrit van Hummel overleed te Duiven, *'voorzien met alle H.H. Sacramenten',* op 6 juli 1809 en zijn weduwe op 4 februari 1827.

Jan van Hummel
In 1810 werd Nederland door Napoleon bij het Franse keizerrijk gevoegd en aldus vond voor de *'keizerlijke notaris'* A. Weinhagen te Zevenaar in februari 1812 de verpachting plaats aangaande de landerijen van de Duivense Kerk. Onder de volgnummers 3 en 4 in die akte noteerde hij: *'3. Eene huijssteede met een kempke Tobaks Land in de Kerkstraat, geweezene Pagter Gerrit van Hummel, voor eene jaarlijkse pagt van Een en Dertig francs vijftig centimes of ƒ 15,-. Als laatsten hooger heeft Jan van Hummel wonende onder Duiven, bouwman, eene jaarlijkse pagt geboden van dertien francs tachentig centimes of acht Gulden hollands. 4. Een stuk Weideland in de Kerkestraet, geweezene Pagter Gerrit van Hummel, voor eene jaarlijkse pagt van Een hondert en Vijf francs of ƒ 50,-. Als laatsten hooger heeft Jan van Hummel voornoemd een jaarlijkse pagt van Drie en Sestig francs of Dertig Gulden hollands geboden'.* De akte werd getekend door betrokkenen met uitsluiting van Jan van Hummel die verklaard had niet te kunnen schrijven.

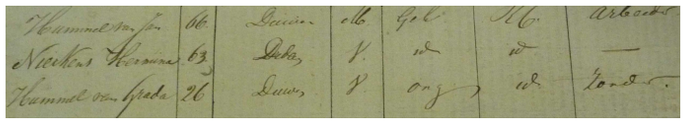
Door het ontbreken van pachtakten door het Duivense kerkbestuur na 1764 is niet precies duidelijk wie de gewezen pachter Gerrit van Hummel precies is. Waar het telkens gaat om een 6-jarige pachttijd zal de voorgaande verpachting in 1806 zijn geweest. In aanmerking komt dan de vader van Jan van Hummel die in 1806 nog leefde. Mogelijk heeft hij in navolging van zijn vader Hendrik van Hummel na 1764 telkens de Kerkstraat gepacht. Echter, de opgave van de bevolking in Duiven anno 1790 noemt een Gerd van Hummel op huisnummer 7½. Dat komt overeen met de plek aan het kerkhof waar eerder de erfgenamen *'Hummels'* woonden en in 1764 gepacht was door Peter van Hummel. De genoemde Gerd van Hummel staat genoteerd met echtgenote en een minderjarige dochter. Als zijn beroep wordt *'Schoter'* vermeld. Een vergelijkbare term is "scheuter". Het gaat daarbij om een functionaris die door een grondeigenaar, doorgaans de gezamenlijke geërfden, werd aangesteld om op het loslopende vee te letten. Later wordt veelal de benaming "waardsman" gebruikt. In het verhaal van zuster Jean-Louis staat daarvoor de term "weiwaarder".

't Huis Magerhorst 1742, in: Verzameling van Gezichten in Cleefsland (collectie Frans Staring te Zevenaar).

Het huis aan het kerkhof wordt in 1807 bewoond door Hermen Gall, later vermeld als herbergier, te Duiven op 28 mei 1779 R.K. getrouwd met Hendrina van Hummel. Zij was afkomstig uit Lathum, daar R.K. gedoopt op 19 augustus 1779 als dochter van Gerardus van Hummel en Mechtildis Engelen. Zowel Hermen Gall als Hendrina van Hummel, nadien ook hun zoon Jan Gall, komen regelmatig voor als getuige bij aangelegenheden betreffende Jan van Hummel. Er lag duidelijk een nauwe band tussen de twee families. De in 1790 genoemde Gerd van Hummel zou Gerrit van Hummel, de zoon van Peter van Hummel en Maria Kernt kunnen zijn. Hij was gedoopt te Duiven als Gerardus op 1 mei 1750 en blijkt in 1803 te zijn overleden. Het Duivense kerkenboek geeft d.d. 10 maart 1803 de overlijdensaantekening van *'Gerrit van Hummel, munitis extremis* [voorzien van alle sacramenten] *aan de Halsziekte, aetatis 53 annorum* [53 jaar oud].

Hoe het ook zij, in 1812 werd Jan van Hummel pachter van zowel de huisplaats als het overige deel van de Duivense Kerkstraat in het Broek. En waar sprake is van Gerrit van Hummel als voorgaande pachter van de huisplaats, moet het huis in de Kerkstraat na 1790 zijn gebouwd. Omdat de lijsten tussen 1790 en 1807 ontbreken, is geen nauwkeuriger datering te geven.
Na de eerste pacht van Jan van Hummel in 1812 volgde elke zes jaar een nieuwe verpachting die in bewoordingen steeds op hetzelfde neerkwam. In de meeste gevallen betaalde hij 10 gulden voor het huisperceel en 40 gulden voor het weiland.

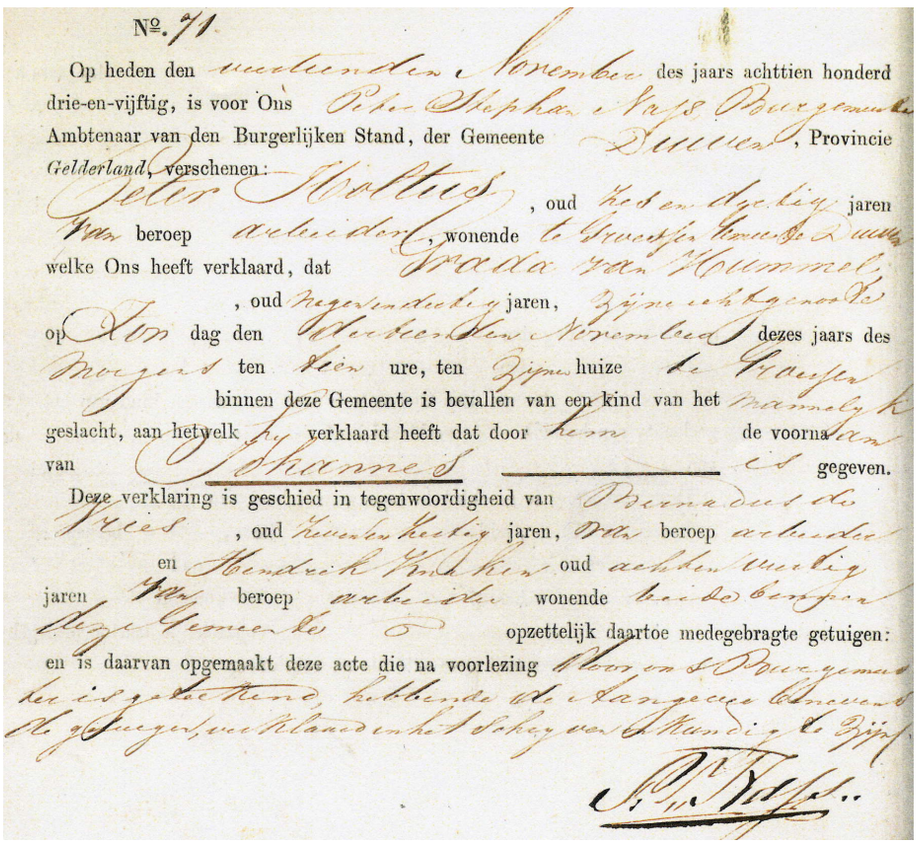

Gedeelte van het inschrijvingsbiljet voor de volkstelling in Duiven anno 1839.

Jan van Hummel was getrouwd met Hermina Nierkens, geboren in Didam als dochter van Antonius Nierkens en Maria Melchers, te Didam R.K. gedoopt op 1 maart 1774. Uit hun huwelijk kwamen vijf kinderen voort. De oudste zoon, Wander Paulus, gedoopt te Duiven op 30 juni 1800, trouwde in 1824 met Maria Lucia Sanders uit Duiven. Hij overleed te Duiven op 13 november 1845. De oudste dochter Antonia, gedoopt te Duiven op 19 april 1804, trouwde in 1837 met Franciscus Buunen uit Lobith en zij overleed in die plaats op 14 mei 1866. De tweede zoon Everardus, gedoopt te Duiven op 21 maart 1807, trouwde in 1837 met Catharina Willemsen, afkomstig uit Lathum. Hij overleed te Westervoort op 11 april 1862. De derde zoon Gerardus, gedoopt te Duiven op 30 januari 1811, overleed in 1812, oud 16 maanden. De jongste, dochter Grada, gedoopt als Gerarda te Duiven op 7 december 1813, trouwde met Peter Holtus en bleef bij haar ouders inwonen.

Peter Holtus

Op 25 januari 1844 trouwde Grada van Hummel met Peter Holtus, dienstknecht, oud 26 jaar, geboren in Duiven en wonende in Duiven, zoon van Hermanus (Manes) Holtus, arbeider, en Willemina van Aalst,

Nº. 71

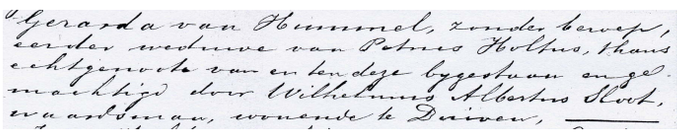
Op heden den [illegible] des jaars achttien honderd drie-en-vijftig, is voor Ons [illegible], Provincie Gelderland, verschenen: [illegible], oud [illegible] jaren beroep [illegible] wonende [illegible] welke Ons heeft verklaard, dat [illegible], oud [illegible] jaren, op [illegible] dag den [illegible] dezes jaars des [illegible] ten [illegible] ure, ten [illegible] huize [illegible] binnen deze Gemeente is bevallen van een kind van het [illegible] geslacht, aan hetwelk [illegible] verklaard heeft dat door [illegible] de voornamen van [illegible] is gegeven.
Deze verklaring is geschied in tegenwoordigheid van [illegible], oud [illegible] jaren, beroep [illegible] en [illegible] oud [illegible] jaren, beroep [illegible] wonende [illegible] opzettelijk daartoe medegebragte getuigen: en is daarvan opgemaakt deze acte die na voorlezing [illegible]

Geboorteakte van Johannes Holtus d.d. 14 november 1853 waarin vermeld wordt, dat Peter Holtus woonachtig was te Groessen, gemeente Duiven.

echtelieden wonende te Duiven. De volkstelling van Duiven in 1849 geeft voor huisnummer 33 een gezin met drie mannelijke bewoners en vijf vrouwelijke. Allereerst waren dat de echtelieden Jan van Hummel en Hermina Nierkens en vervolgens de echtelieden Peter Holtus en Grada van Hummel. Van het laatst genoemde echtpaar staan vier kinderen genoteerd: Everardus 3 jaar (geboren Duiven 11 november 1846), Maria 5 jaar (geboren Duiven 14 februari 1844), Willemina Hendrina 4 jaar (geboren Duiven 10 april 1845) en Wendelina 1 jaar oud (geboren Duiven 30 juni 1848). Uit hun huwelijk zouden nog vijf kinderen volgen, onder wie in 1858 een levenloos geboren zoon. Verder kwamen nog ter wereld Hermanus te Duiven 6 maart 1850, Henricus te Duiven 2 maart 1852, Johannes in Groessen! 12 november 1853 en Margaritha Holtus te Duiven op 3 november 1855.

Op 3 mei 1853 deden Petrus Holtus, arbeider 37 jaar oud, en Jan Gall, herbergier 27 jaar oud, aangifte van het overlijden daags tevoren op 2 mei van Jan van Hummel. Eerstgenoemde aangever deed ook als schoonzoon, vergezeld van Oswaldus Lucassen, op 30 januari 1855 eveneens aangifte van het overlijden op 28 januari dat jaar van Hermina Nierkens, *'geboren te Didam, zijnde de namen der ouders aan de comparanten onbekend, weduwe van Jan van Hummel'*.

De lijst met de verpachte goederen van de Kerk van Duiven door notaris Gesinus Pliester te Zevenaar, die ook de pachtgelden namens het kerkbestuur ontving, geeft voor de verpachting op 20 oktober 1853, eerste pachtjaar 1854, als pachter van de *'weide Kerkestraat'* Peter Holtus voor de jaarlijkse som van 40 gulden en voor de huisplaats per jaar 10 gulden.
Peter Holtus overleed te Duiven op 26 april 1860, waarna Grada van Hummel op 5 maart 1861 een tweede huwelijk aanging met Wilhelmus Albertus Sloot, dienstknecht, geboren te Zevenaar op 2 september 1829 als zoon van Berend Sloot en Helena Roos. Uit dat huwelijk werden geen kinderen geboren. Zijn beroep wordt afwisselend omschreven als arbeider, landbouwer en waardsman.

Zinsnede uit de notariële akte d.d. 3 september 1891.

Door notaris Hubertus Johannes Blaisse te Huissen werd op 3 september 1891 de boedelscheiding beschreven in verband met de nalatenschap van Peter Holtus. Daartoe verscheen *'Gerarda van Hummel, zonder beroep, eerder weduwe van Petrus Holtus, thans echtgenoote van en ten deze bijgestaan en gemachtigd door Wilhelmus Albertus Sloot, waardsman wonende te Duiven'.* Verdere betrokkenen waren de acht kinderen, 1o Jan Holtus, arbeider wonende te Duiven, ongehuwd, 2o Johannes Wilhelmus Kampes (in de akte genoemd: Willem Kampers), arbeider wonende te Renkum, op 18 april 1864 te Renkum getrouwd met Willemina Hendrina Holtus, 3o Albertus Theodorus Sinnekes, landbouwer wonende te Duiven, op 1 juli 1874 te Duiven getrouwd met Wendelina Holtus, 4o Everardus Holtus (in de akte genoemd: Gerardus), arbeider wonende te Arnhem, op 14 september 1878 te Westervoort gehuwd met Maria Ida Haack, 5o Joannes Albertus Lukkesen (in de akte genoemd: Jan Lucassen), arbeider wonende in Loo gemeente Duiven, op 27 mei 1879 te Duiven getrouwd met Maria Holtus, 6o Hermanus Holtus, arbeider wonende te Arnhem, op 18 november 1880 te Didam gehuwd met Maria Hartjes, 7o Henricus Holtus (in de akte genoemd: Hendrik), *'arbeider wonende te Oberhausen in Pruisen'*, op 6 mei 1885 te Duiven gehuwd met Berendina Maria Freriks, en 8o Petrus Henricus van Kempen, kastelein wonende te Groessen, op 6 mei 1891 te Duiven gehuwd met Margaretha Holtus. Tot de boedel behoorde *'het recht van opstal aan een perceel grond gelegen te Duiven met het daarop staande huis'*, kadastraal Duiven B 39 huis en erf, groot 6 aren 60 centiaren. Partijen verklaarden, *'dat genoemde echtelieden Petrus Holtus en Gerarda van Hummel voorschreven onroerend goed in opstal sedert onheugelijke jaren onafgebroken ongestoord hebben bezeten en dat daarvan voor zoo ver hun bekend is geene bewijzen van eigendom of titels van aankomst bestaan noch daarvan immer eenige overschrijving ten Hypotheekkantore heeft plaats gehad'.* De toelichting omtrent de eigendom duidt erop, dat Grada (Gerarda) van Hummel het onroerend goed bij erfopvolging van haar ouders had verkregen zonder dat daarvan een officiële beschrijving had plaats gevonden. Het onroerend goed was *'met onderling goeddunken'* gewaardeerd op 1.000 gulden. De roerende goederen als *'meubelen en huisraad, landbouwgereedschappen, deelgereedschappen, melkgereedschappen, kleederen en lijfbehooren, paard, rund- en melkvee en varkens',* werd eveneens op 1.000 gulden gewaardeerd. Op grond van de bestaan hebbende huwelijksgemeenschap kwam Grada van Hummel daarvan de helft toe, zijnde 1.000 gulden. De andere helft was voor de acht kinderen, ieder 125 gulden. De moeder kreeg het vruchtgebruik, mede voor haar tweede echtgenoot. De zoon Jan van Hummel kreeg de blote eigendom van zowel het onroerend als het roerend goed onder uitkering aan de overige deelgenoten, in die mate dat zijn eigen aandeel in de boedel 125 gulden bedroeg. Een en ander werd door de notaris met berekeningen voor elk van de rechthebbenden in de akte vastgelegd.

Hendrik Kampes

Het bevolkingsregister van de gemeente Duiven

over de periode 1880-1890 vermeldt voor huisnummer 53 in Duiven als hoofdbewoner *'Albertus Wilhelmus Sloot'*. Blijkens de naamgeving in de pachtakten van de het R.K. Kerkbestuur te Duiven werd hij "Bart" genoemd, later iets "netter" geschreven als "Alb.". Met de verpachting per 11 november 1865, eerste pachtjaar 1866 en laatste 1871, betaalde hij voor de weide 70 gulden per jaar en voor de huisplaats 10 gulden. Dezelfde sommen op naam van B. Sloot, respectievelijk Alb. Sloot, staan in de 6-jarige pachtlijsten van 1871, 1877, 1883, 1889. Doordat Sloot zijn tweede voornaam als roepnaam kende, staan zijn officiële namen in meerdere registers, zoals de gemeentelijke bevolkingsregisters, verkeerd aangegeven. Later werd dat gecorrigeerd. Dat betrof ook de naam van enkele van zijn huisgenoten. In plaats van de naam "*Kampes*" wordt herhaaldelijk de schrijfwijze "*Kampers*" gebruikt.
Behalve Grada van Hummel en haar kinderen worden vermeld Hendrikus Johannes Kampers, *'stiefkleinzoon'*, arbeider, geboren te Renkum 27 mei 1864, en Albertus Kampers, *'stiefkleinzoon',* arbeider, geboren te Renkum op 23 april 1867. Van beiden wordt de naam in het volgende register 1890-1900 geschreven als "*Kampes*". Zij waren kinderen van de in Renkum wonende echtelieden Willem Kampes en Willemina Hendrina Holtus die bij hun grootmoeder in huis kwamen. Omdat Bart Sloot de hoofdbewoner was, werden zij als zijn "*stiefkleinkinderen*" aangeduid. In de jaren 1888-1889 wordt nog genoemd Catharina Grada Kampes, geboren te Renkum op 4 februari 1873.
Albertus Kampes vertrok naar Duitsland en Hendrikus Johannes ging onder meer als dienstknecht naar Westervoort, Zevenaar en Wehl. In die laatste plaats trouwde hij op 26 februari 1892 met de 24-jarige dienstbode Wilhelmina Harmsen, geboren in Wehl op 6 september 1867, dochter van Hendrik Harmsen, arbeider, en Aleida Tiemessen. In Wehl kwam op 31 mei 1892 een levenloos geboren dochter ter wereld.

Grada van Hummel overleed te Duiven op 18 januari 1893 en Hendrik Kampes en zijn vrouw namen intussen hun intrek bij Bart Sloot in het toen als nummer 117 aangeduide huis in Duiven. Daar werden achtereenvolgens geboren Aleida Wilhelmina op 20 juni 1893, Wilhelmina Hendrika Elisabeth op 15 april 1897 en Albertus Wilhelmus Kampes op 16 mei 1899. Het bevolkingsregister noteerde hen als *'stiefachterkleinkinderen'*. Op 31 december 1906 werd nog een tweeling geboren, twee dochters, van wie een levenloos ter wereld kwam en de ander de naam Hendrika Maria kreeg.

De stiefzoon Jan Holtus vertrok naar Duitsland. Met een onderhandse akte, getekend in juli 1898 en geregistreerd te Zevenaar op 8 augustus 1898, verkocht *'Jan Holtus, arbeider wonende te Duiven, doch tijdelijk verblijf houdende in Duitsland'* aan Hendrikus Johannes Kampes (in de akte genoemd: Kampers), arbeider te Duiven *'den blooten eigendom van het recht van opstal aan een perceel grond gelegen te Duiven, Sectie B nommer 39, huis en erf, groot zes aren zestig centiaren, en van den geheelen boedel in voormeld huis aanwezig'.* De koopsom bedroeg 300 gulden. Met het oog op het in 1891 beschreven vruchtgebruik werd opgemerkt, dat de vruchtgebruikster was overleden en dat de koper pas *'na den dood van den vruchtgebruiker Sloot'* het volle genot van zijn gekochte verkreeg.

In de periode 1900-1911 kreeg de woning het huisnummer No. B 2 buiten (= Broek 2), later weer gewijzigd in Broek 4. Nog steeds was de landbouwer en weduwnaar Wilhelmus Albertus Sloot de hoofdbewoner. Naast het inwonende gezin van Hendrik Kampes kwam in 1904 vanuit Renkum nog Johanna Catharina Kampes, geboren te Renkum op 17 maart 1898. Zij was een nichtje van Hendrik Kampes en dochter van diens broer Gerrit Kampes.

Wilhelmus Albertus Sloot overleed op 1 december 1915. De pachtcontracten met het R.K. kerkbestuur kwamen toen op naam van Hendrik Kampes. De eerstvolgend bewaard gebleven akte van publieke verpachting door het kerkbestuur van de H. Remigius te Duiven dateert van 3 oktober 1925, plaatshebbende *'in het café van den heer Snelder alhier'*. De pacht ging in op 1 januari 1926.
Onder volgnummer 14 staat *'weiland "Kerkstraat", Sectie B no.36 groot 1.56.60 ha en B 37 groot 0.93.70 ha'*, in pacht bij H.J. Kampes. Hij kreeg dit opnieuw in pacht voor de som van ƒ 161,75. Het volgnummer 20 vermeldt: *'Huisplaats B 39 groot 0.06.60 ha'.* Met het naastgelegen bouwland B 38 groot 0.37.60 ha bedroeg de pacht voor H.J. Kampes ƒ 18,-.

Door notaris J.Th.C. Kocken te Zevenaar werd d.d. 9 juli 1926 een akte van verkoop en koop opgesteld, waarbij de *'Roomsch Katholieke Kerk van Duiven'* aan Hendrikus Johannes Kampes, arbeider wonende te Duiven, verkocht *'den ondergrond van het perceel kadastraal Duiven Sectie B 39 huis en erf, groot zes aren zestig centiaren, van welk perceel Kampes voornoemd opstalhouder is'*. De koopsom bedroeg 150 gulden. Voor het stukje bouwland B 38 betaalde Kampes ƒ 15,50 per jaar. Verder pachtte hij nog van de kerk voor ƒ 22,- in het jaar een perceel bouwland genaamd "Het Holland".

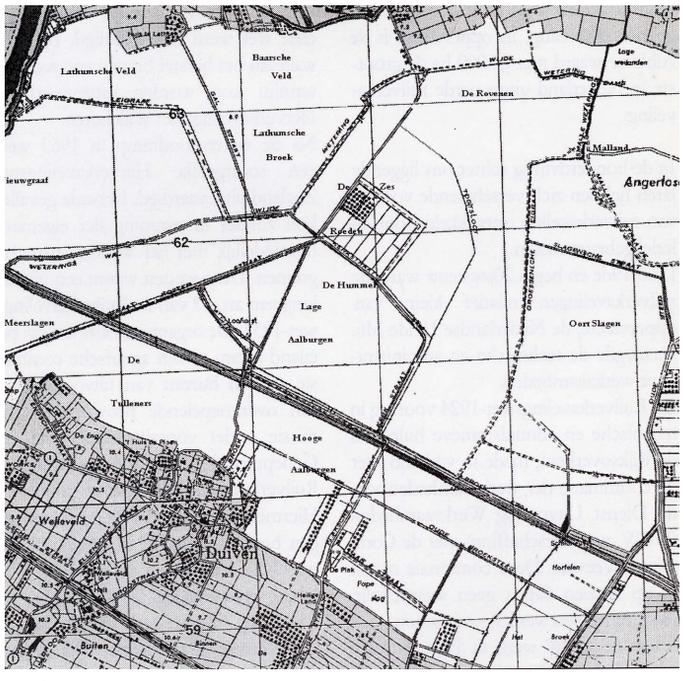
Hendrikus Johannes Kampes overleed te Duiven op 21 mei 1933. Zijn enige zoon Albertus Wilhelmus Kampes trouwde op 9 juli 1935 met Johanna Elisabeth Arns, geboren te Zevenaar op 7 oktober 1901 als dochter van Gerardus Martinus Arns en Hendrina Johanna Derksen te Zevenaar (Stegeslag). Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren, te weten, 1. Wilhelmus Cornelis, geboren te Duiven op

28 september 1935, 2. Gerardus Wilhelmus, geboren Duiven 4 april 1937, 3. Johannes Everardus, geboren te Duiven op 8 oktober 1938, 4. Hendrina Cornelia Elisabeth, geboren te Duiven op 17 januari 1940, 5. Antonius Johannes Albertus, geboren Duiven op 12 december 1942, en 6. Albertus Cornelis Gerardus Kampes, geboren te Duiven op 1 januari 1944.

Op 24 september 1937 overleed te Duiven Wilhelmina Kampes-Harmsen. Kort daarna zagen haar vier kinderen en erfgenamen zich genoodzaakt om de boedel publiek te verkopen. Betrokken waren Aleida Kampes (in de akte wordt de achternaam van alle vier kinderen geschreven als "Kampers"), gehuwd met de landbouwer Cornelis Stephanus Polman, Wilhelmina en Henrica Kampes, beiden zonder beroep, en Albertus Kampes landbouwer, allen wonende te Duiven. Te verkopen stond het onroerend goed bestaande in een huis, schuurtje, erf en grond, *'staande en gelegen te Duiven in het Duivensche Broek aan den weg naar Lathum'.* Opgemerkt werd, *'dat het schuurtje aan den weg aan de Lathumsche kant op de Gemeentegrond'* stond. Bij de toeslag bracht Johannes Gerardus Arns, *'landbouwer wonende te Zevenaar in het Stegeslag, E nommer 171',* het bod op 1.211 gulden. Hij verklaarde gehandeld te hebben voor zich zelf en hem werd de koop toegewezen. De koper was zwager, respectievelijk broer, van de echtelieden Kampes-Arns die het huis bewoonden.

Bertus Kampes

In de jaren vijftig van de vorige eeuw vond in het Duivense Broek een ruilverkaveling plaats (zie Driepas 2003/1). Kadastraal werd het hele gebied opnieuw in kaart gebracht en ondergebracht in een aparte sectie. Het huis met land aan de tegenwoordige Kerkstraat 2 kwam in Sectie G van de kadastrale gemeente Groessen en Loo, nummer 71, groot 66 aren 40 centiaren. Per 1 januari 1956 werd het huisnummer B 4 gewijzigd in Kerkstraat 2.

Bij benadering geeft de kaart het blok aan omtrent de ruilverkaveling in het Duivense Broek. De autoweg A 12 is in aanleg en ook enige wegen binnen het verkavelingsgebied. Ongeveer in het midden staat De Hummel aangegeven.

Na de ruilverkaveling droeg Johannes Gerardus Arns, landbouwer te Zevenaar, Stegeslag 10, geboren 25 mei 1904, de eigendom van het in 1937 gekochte pand over aan Albertus Wilhelmus Kampes en zijn echtgenote. In een volgende fase sloten de echtelieden Kampes-Arns een overeenkomst met hun zoon Albertus Cornelis Gerardus (Bertus jr.) Kampes, waarbij de ouders konden blijven wonen en genieten van hun welverdiende "oude dag". Om dat te realiseren werd de woning aangepast.
Johanna Elisabeth Arns overleed op 5 september 1986 en Albertus Wilhelmus Kampes op 26 februari 1993. Thans is Albertus C.G. Kampes hoofdbewoner en eigenaar van De Hummel. Hij bracht de naam aan op het huis, nadat hij die had gezien op een stafkaart van 1878. Zijn huwelijk in 1974 met Aleida Th.E. (Lydia) van Hummel maakte de cirkel rond.

Grafsteen op de algemene begraafplaats 't Heijlige Lant (foto: Hans Grotenhuis te Duiven).

F.J.M. Staring, Zevenaar.

Bronnen

Archief R.K. Parochie H. Remigius te Duiven, Oud Archief Zevenaar, Protokollen van het Ambt Liemers, Archief Gemeente Duiven, Notarieel Archief, Registraties kadastrale gemeente Duiven, Diverse registers DTB en BS, bidprentjes en grafopschriften.
W. Zondervan, Excerpten Volontaire Protocollen Zevenaar en de Liemers.
A.W.A. Bruins, *Atlas van het Ambt Liemers*, 1999.
Kadastrale Atlas Gelderland 1832, Duiven, Groessen en 't Loo, 2006.

Jaarprogramma

Historische Kring Duiven-Groessen-Loo Programma 2011/2012

vrijdag 18 november 2011
Raadzaal gemeentehuis, aanvang 13:30 uur

6e Symposium

Het programma is als volgt:

13:30 – 14:00 uur
Aankomst en ontvangst deelnemers met koffie of thee.

14:00 - 14:15 uur
Welkomstwoord door G.H. van Hunen en opening door **dhr. K.H.J.M. Schols**, wethouder cultuur van de gemeente Duiven.

14:15 – 14:45 uur
Drs. J.F.Th. (Hans) de Beukelaar historicus en drijvende kracht achter uitgeverij Fagus te Aalten.
Als geen ander kan hij u uitleggen wat er komt kijken om een manuscript zodanig aan te leveren dat het gedrukt kan worden, maar ook kan hij u adviseren waarom of u het eigenlijk helemaal niet moet uitgeven.

14:45 – 15:30 uur
Prof. Dr. J.S.L.A.W.B. (Sebastiaan) Roes, hoogleraar Centrum Notarieel Recht Radboud Universiteit Nijmegen.
Zal spreken over zijn jongste publicatie "De boerderij Groot Antink van de familie Geerdinck in Groenlo en het rampjaar 2007". Hij zal in het bijzonder ingaan op de totstandkoming van deze publicatie, welke bronnen hij hiervoor heeft onderzocht en met welke problemen en moeilijkheden hij bij zijn onderzoek werd geconfronteerd.

15:30 – 16:00 uur
Gelegenheid om vragen te stellen en pauze met koffie of thee.

16:00 – 16:30 uur
Drs. L.H. (Lilian) de Bruijn, Uitgeverij Centraal Bureau Genealogie Den Haag.
Zal ingaan op de tegenwoordige "hype" aan familiegeschiedenissen en zal iets vertellen op basis van haar ervaringen als docent van de cursus levensverhaal of familiegeschiedenis schrijven.

16:30 – 17:00 uur
Napraten bij een hapje en een drankje.

januari 2012
Cultureel centrum Het Eiland

Nieuwjaarsborrel/inloopmiddag.
Details volgen.

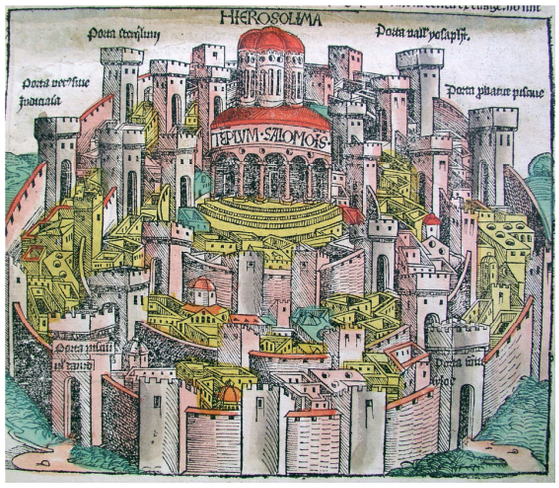
donderdag 15 maart 2012
Cultureel centrum Het Eiland, aanvang 20.00 uur

JAARVERGADERING

Na de pauze verzorgt de werkgroep Beeld en Geluid een presentatie uit onze collectie foto's van Duiven, Groessen en Loo.

donderdag 26 april 2012
Cultureel centrum Het Eiland, aanvang 20.00 uur

Lezing door dhr. E. Stender: "Om God en Ere", de Bedevaart naar Jeruzalem van Johan van de Loe.

****

oktober 2012

Maand van de Geschiedenis

****

vrijdag 16 november 2012
Raadszaal, Gemeentehuis, aanvang 13.30 uur

Symposium: *Thema ???*

Duiven Groessen en Loo

Activiteiten

22 september 2011

Op 12 september is het laatste kunstwerk gemaakt voor het kunstproject "Verhalen verbeelden". Aansluitend daarop was er bij de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo op 22 september een lezing over het verdronken dorp Leuven. Erik Laurentzen vertelde over de diverse dijkdoorbraken en de uiteindelijk voor Leuven fatale doorbraak in 1799. Daarbij liet hij aan de hand van een powerpointpresentatie zien wat we tegenwoordig hiervan nog in het landschap terug kunnen vinden en zien.

Na de pauze hebben Marieke de Keijzer en Daphne van der Wal verteld over het kunstproject "Verhalen verbeelden". Ze vertelden over het ontstaan van het project en hoe de diverse kunstwerken tot stand zijn gekomen. Meer informatie over het project is terug te vinden op www.verdronkendorpleuven.nl en op de de site www.hkdgl.nl.

25 september 2011

De laatste zondag van de maand september is voor Duuve te Gek. Het was schitterend weer en er was veel belangstelling. Ook voor de kraam van de Historische kring was veel belangstelling. Vooral de oude foto's waarbij we om de namen van de personen die op de foto staan vroegen, deden het goed. Er zijn weer de nodige namen naar voren gekomen en deze zullen de komende tijd worden verwerkt.

oktober 2011

Week van de geschiedenis. Tijdens de week van de geschiedenis heeft de Historische Kring in de bibliotheek een tentoonstelling met foto's en boeken rond het thema "Ik en Wij" verzorgd. Er waren een aantal foto's uit de collectie gehaald die betrekking hadden op het thema.
De tentoonstelling was erg succesvol, veel mensen bleven bij de foto's staan kijken. We bekijken of we dit voor volgend jaar een vervolg kunnen geven door meerdere tentoonstellingen met diverse thema's (pasen, avondvierdaagse, koninginnedag enz.) te organiseren.

Werkgroepen

Genealogie

Voor de werkgroep Genealogie van onze Historische kring verzamel ik digitale kopieën van de Duivense geboorteakten op internet. Deze haal ik van de website Familysearch (de website van de Mormonen).
Inmiddels zijn kopieën over de jaren 1816 (juli t/m dec) tot 1838 aan ons Haza-Data systeem toegevoegd.

In deze periode van 21½ jaar zijn 699 jongens en 703 meisjes geboren in de gemeente Duiven, in totaal 1402 kinderen. Van deze geboorten vonden er 44 “buiten het huwelijk” plaats. Vaak werden deze kinderen door een later huwelijk van de vader en de moeder alsnog gewettigd.

Bij het doorbladeren van de akten valt op dat een groot aantal aangevers en getuigen “verklaren in ’t schrijven onkundig te zijn”.
Tevens kent Duiven in deze periode zo te zien tenminste twee beroepsgetuigen. De schoolonderwijzer Joannes Rutjes treedt vaak als getuige op. Ook Jan Gall, eerst arbeider en later ambtsbode komt in veel akten als getuige naar voren.

In enkele jaren komt het aantal geborenen niet overeen met het aantal akten. Men neemt dan een tweeling op in één akte.

Voorlopig is er nog geen eind aan het downloaden en splitsen van de akten, ik kan nog door tot 1902.

Piet Bus, Duiven

Beeld en Geluid

Tijdens Duuve te Gek hebben we een aantal zoekplaatjes laten zien. Dit heeft weer een groot aantal reacties opgeleverd welke worden verwerkt in ons Haza-Data systeem.
Voor het benoemen en verwerken van de foto's zijn we op zoek naar een aantal mensen die ons hierbij willen helpen.

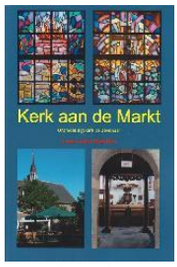
Penningmeester

Graag willen we nog even onder uw aandacht brengen dat de leden die hebben aangegeven de contributie zelf te willen betalen en dit voor 2011 nog niet hebben gedaan dit zo spoedig mogelijk doen.

Boeken

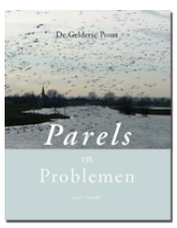
Aan de bibliotheek zijn de volgende titels toegevoegd.

Kerk aan de markt, Leen den Besten.

De Ontmoetingskerk te Zevenaar is één van de oudste oorspronkelijk protestantse kerkgebouwen in Nederland. Tot nu toe is er vrijwel niets in woord en beeld vastgelegd over dit belangrijke monument. Het boek Kerk aan de Markt brengt daarin verandering. De auteur, drs Leen den Besten, als predikant verbonden aan de Protestantse Gemeente te Zevenaar, beschrijft alles wat er in en aan de Ontmoetingskerk te zien is. Hij geeft de herkomst, het gebruik en de betekenis ervan aan en plaatst een en ander in een cultuurhistorisch context. Daarnaast schetst hij in vogelvlucht de geschiedenis van de stad Zevenaar en de ontstaansgeschiedenis van de Protestantse Gemeente en haar kerkgebouw. Het geheel heeft hij geïllustreerd met prachtige kleurenfoto's en tekeningen van de kerk in zijn omgeving in de loop van de tijd, van wat in de kerk allemaal te zien is (met veel detailopnamen) en van historische documenten. De meeste foto's zijn gemaakt door de bekende regiofotograaf Ab Hendriks.

Parels en problemen, Jozef Cornielje.

De schrijver is geboren en getogen in de Gelderse Poort. Zijn jeugdherinneringen hebben ongetwijfeld geleid tot zijn grote belangstelling voor water en natuur. Al vroeg ondervond hij de voor- en nadelen van de rivier de Rijn met haar verschil in waterstanden.
De plannen om daarover een boek te schrijven heeft mede te maken met zijn 48-jarige ervaring in overheidsdienst in de gemeenten Millingen a/d Rijn, Herwen en Aerdt (thans Rijnwaarden) en Angerlo. In deze gemeenten speelden onderwerpen als water en natuur, scheepvaart, zand- en grindwinningen, steenfabrieken, toerisme en recreatie een belangrijke rol. In Herwen en Aerdt was hij als ambtenaar en als gemeente-secretaris nauw betrokken bij de oprichting en exploitatie van het Watersportcentrum De Bijland.
Het gebruik van het centrum met stranden, watersportcamping met ligplaatsen voor schepen en jachthaven bestond in zijn tijd voor 50% uit Duitse gasten van het nabijgelegen Roergebied.
Na de dichting van de Spijkse Overlaat was hij gedurende 6 jaar (1958-1964) tevens secretaris van het nieuwe polderdistrict Oude-Rijn, opgericht tot verdere inpoldering van de gemeente Herwen en Aerdt met de bouw van het gemaal Kandia te Pannerden.
De benoeming tot burgemeester van Angerlo (IJsselgemeente) leidde tot zijn betrokkenheid bij de Het Rhederlaag, dat tijdens zijn 14-jarig dienstverband in die gemeente (1976-1990) is gesticht. Na zijn pensionering heeft hij het boek "Het Rhederlaag, een creatie" geschreven (1997).
De ontwikkelingen in de Gelderse Poort heeft hij nadien op de voet gevolgd. De verschillen tussen natuurbescherming in het Nederlandse en Duitse deel had zijn speciale aandacht. Zijn benadering bij de beschrijving van het gehele gebied geschiedde inclusief de invloed van de steden Emmerik, Kleef, Arnhem en Nijmegen.
Veel problemen zag hij veranderen in parels zonder het zicht op de realiteit van het rivierengebied te verliezen.

De Maalderijen van Didam van molens tot fabriek, Henk Stevens

Staat model voor de maalderij-geschiedenis in veel andere plaatsen. Veel aandacht in woord en beeld voor de geschiedenis van de landbouwcoöperaties, de windmolens als maalderijen, de land-bouwcoöperaties met hun maalderijen en de particuliere maalderijen. 176 blz.

Over Gemünden am Main
- **Eine Stadt Stirbt Heft 2**
- **Das Josefshaus Heft 4**
- **500 Jahr Gotische Pfarrkirche**

Bestuur

Het bestuur is dringend op zoek naar nieuwe bestuursleden.
Met uw hulp kunnen we de activiteiten die u van ons gewend bent, blijven organiseren! Wilt u meer informatie of u aanmelden? Bel 06 - 40 40 80 09 (secretariaat), 0316 - 52 73 66 (voorzitter) of mail ons op bestuur@hkdgl.nl.

Ledennieuws

We verwelkomen als lid/abonnee van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo:
Dhr. D.H.M. Peelen, Loo

"Groeten uit Loo" kaarten

Op de volgende pagina ziet u een leuk initiatief van de Dorpsraad Loo, "Groeten uit Loo"-kaarten. De Dorpsraad heeft nog veel "Groeten uit Loo"-kaarten op voorraad, en brengt ze daarom in de verkoop tegen scherpe prijzen:
4 setjes van 5 kaarten voor 5,00 euro, en 10 setjes van 5 kaarten voor 11,00 euro.

Maak 5,00 of 11,00 euro over op bankrekeningnr. 3154.88.387 tnv Dorpsraad Loo, onder vermelding van uw naam en adres. Zodra het geld is bijgeschreven op genoemde rekening kunt u binnen enkele dagen daarna de kaarten in uw brievenbus verwachten.

planteenboek
pure passie voor natuur

www.planteenboek.nl
info@planteenboek.nl

planteenboek
pure passie voor natuur

Zalencentrum Berentsen
Al meer dan 100 jaar een begrip in de regio en ver daarbuiten

Loostraat 51
6924 AD
't Loo
0316 - 261259

Leuk initiatief van de Dorpsraad Loo

TNT Post
Port betaald

Indien onbestelbaar retour: eilandplein 302, 6922 ER Duiven

Wij stellen aan u voor:

Honderdvijftien jaar Schutterij Onderling Genoegen

Op 26 juli was het 115 jaar geleden dat Schutterij Onderling Genoegen werd opgericht met als hoofddoel de veredeling van het kermisvermaak. In de begintijd bestonden de activiteiten voornamelijk uit vogelschieten, schuttersfeesten, toneel- en muziekuitvoeringen en andere vermakelijkheden en dat 'op echt christelijke wijze' liet voorzitter Hooijman bij gelegenheid van het vijftig jarig bestaan in 1946 weten. Hij memoreerde in die brief de oprichter Willem Peters. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen er ook andere activiteiten bij.
In die tijd bestond de bevolking van Duiven grotendeels uit boeren, tuinders, fruitkwekers en landarbeiders. Burgemeesters en pastoors werden ingehuldigd en in het zonnetje gezet bij een jubileum. De wereldlijke en kerkelijke overheden maakten de dienst uit. De pet ging af voor alle gezagsdragers. Vooral de pastoor had een dikke vinger in de pap. Zijn woord was wet.
In de crisisjaren was de schutterij op sterven na dood en in de oorlog werd ze door de Duitsers verboden. Na de oorlog zette voorzitter Hooijman er de schouders weer onder en al in augustus 1945 was er weer als vanouds kermis.
1948 was het jaar van de ommekeer. Er werd niet meer voetstoots aangenomen wat het bestuur dicteerde. Onenigheid over de plaats van de feesttent leidde ertoe dat schutterij St. Remigius werd opgericht. Nu hadden 'de hoeden en de petten' hun eigen vereniging. Maar ja, de tijd heelt alle wonden. De vijandschap verdween en men nodigde elkaar uit op feestelijkheden. Onderling Genoegen kwam tot grote bloei en bouwde in 1949 haar eigen onderkomen op de plaats waar nu het CCOG staat. In 1974 werd dit gebouw door de gemeente gekocht. Bij de verbouwing tot Cultureel Centrum brandde het af en werd herbouwd. Onderling Genoegen heeft haar schutterszaal daarin behouden.
De geschiedenis van de schutterij is bij het negentig jarig bestaan in boekvorm vastgelegd door Joop Willemsen. Intussen zijn er 115 jaar verstreken, waarin de schutterij een belangrijke en bindende plaats heeft ingenomen binnen de Duivense gemeenschap.

Jong geleerd oud gedaan.

Zij kunnen er over meepraten:
70 jaar lid:
Th. Jansen, G. Mulder.
60 jaar lid:
A.Daams, G.Derksen, A. Kemper, G. Staring.
50 jaar lid:
Th.Berntzen, M. Jansen, R. van Oijen, C. Schotvanger, H. Wieleman.
40 jaar lid:
J. Jansen, Th. Polman.
25 jaar functionaris:
Gerbert Kampes, Theo Sessink, Hans Hofstede.

C.M.J.M. van den Brink, Duiven.

Bron: 90 jaar Onderling Genoegen.